Sisulla pimeän läpi

OP:n suuryritystutkimus 2020

OP

Kunhan usko itseen ei petä

Pekka Mattila
Professori
Aalto-yliopiston
kauppakorkeakoulu

Suomen 250 suurimman yrityksen ylimmiltä johtajilta kysyttiin tunnelmasta ja tulevaisuudesta jo kahdeksatta kertaa. Tulokset ovat tukevasti ankkuroituja, sillä OP Ryhmän mahdollistaman ja Aalto-yliopiston tutkijoiden toteuttaman Suuryritystutkimuksen vastaajamäärä ja kattavuus saavutti uuden ennätyksensä.

Nyt raportoitavat tulokset ovat näkemyksiä yrityksiltä, joiden viime tilikauden vahvistettu liikevaihto oli 198,6 miljardia euroa, mikä edustaa liki kuuttakymmentä prosenttia koko suurimpien kohderyhmästä. Suomen valtion vuosibudjetiksi vuodelle 2020 esitettiin 57,6 miljardia euroa. Vertaus antaa kuvan suomalaisten suuryritysten painoarvosta työllistäjinä ja veronmaksajina.

Tällä kertaa tulokset herättävät ristiriitaisia tunnelmia.

Vastanneet yritykset ovat selvästi varautuneet ja yhä varautumassa kylmään kauteen. Suomen kansantalouteen ei liity suuria kasvuodotuksia. Samalla poliittiset ja kauppapoliittiset epävarmuudet ovat pikemminkin lisääntymässä kuin lientymässä. Niihin suuryritykset ovat kuitenkin oppineet suhtautumaan jo ihailtavan viileästi.

Epävarmuuden keskellä suomalaiset suuryritykset panostavat euroalueeseen ja muuhun Eurooppaan. Näihin kohdistuvat odotukset ovat Britanniaa lukuun ottamatta varsin positiivisia. Kenties yllättäen mahdollisuuksia nähdään uhittelusta huolimatta myös Yhdysvalloissa.

Työllistämistalkoissa vastanneilla suuryrityksillä ei ole antaa tällä kertaa suuria lupauksia. Suomalaisten pienten ja keskisuurten yritysten kentälle tarjolla on kuitenkin aiempaa korkeampaa kasvua ostoissa ja alihankinnoissa. Tämä ennakoi myönteistä kehitystä myös suurimpien kasvukeskusten ulkopuolella.

Rytminvaihdos on kuitenkin tapahtunut. Suuryritysten odotukset ovat siirtyneet kasvun ja uusien mahdollisuuksien metsästämisestä entistä voimakkaammin toiminnan tehostamiseen ja tuottavuuden lisäämiseen. Mikäli suhdanne kääntyy vakavaan laskuun, vyötärön pitää olla kunnossa.

Mollisävyt eivät ole kuitenkaan koko totuus. Duuria edustaa vahva sitoutuminen investointeihin ja tulevaisuuspanoksiin. Varsinkin investoinnit tuotantokapasiteettiin, digitalisoitumiseen ja yritysjärjestelyihin lupaavat kasvua verrattuna edellisvuoteen. Rohkeille ja määrätietoisille sumuiset näkymät ja herkkä suhdanne tarjoavat myös tilaisuuksia.

Kenties kiinnostavinta tänä vuonna on itsevarmuuden lisääntyminen vastaajajoukossa. Enemmistö kuvaa toimialansa käyvän läpi rajua murrosta ja osaajakilpailun tulleen uudeksi normaaliksi. Valtaosa kokee epäjatkuvuuskohdat kuitenkin itselleen mahdollisuuksiksi ja haluaa jopa edistää markkinansa luovaa tuhoa.

Kenties yllättäen, peräti neljäkymmentä prosenttia vastaajista kokee startup-yritysten muokkaavan kenttänsä toimintatapoja ja rakenteita. Vaikka yhtä moni on päinvastaista mieltä, kertoo tulos lisääntyvästä avoimuudesta ja herkkyydestä suurkorporaatioiden maailmassa.

Sateenraskaista pilvistä huolimatta suomalaisten suuyritysten peliä ei suinkaan ole menetetty. Se on kesken tai vasta alkamassa.

”Suuryrityksissä näkyy suomalainen sisu. Digitalisaation ja disruption nostattamasta epävarmuudesta ollaan pääsemässä nyt vaiheeseen, jossa aiemmin tehdyt suunnanmuutokset alkavat tuottaa tuloksia. Liiketoimintalogiikassa on tehty valintoja, jotka ovat osoittautuneet oikeiksi. Uhka on muuttunut mahdollisuudeksi.”

Katja Keitaanniemi
Toimitusjohtaja
OP Yrityspankki

Itsevarmasti tulevaisuuteen

Tausta

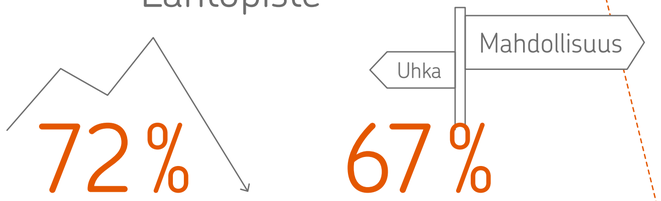
Vastaukset kattavat

60 %

Suomen 250 suurimman yrityksen tuottamasta liikevaihdosta

Lähtöpiste

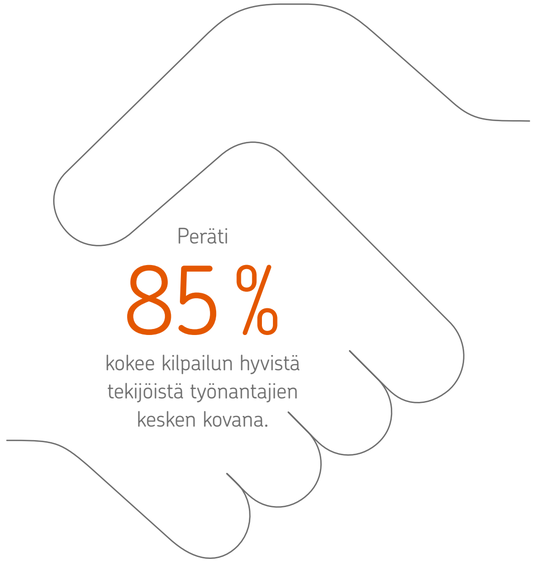

72 %

sanoo valmistautuvansa matalan kasvun aikaan.

67 %

näkee liiketoimintalogiikan murroksen ennemmin mahdollisuutena kuin uhkana.

Peräti

85 %

kokee kilpailun hyvistä tekijöistä työnantajien kesken kovana.

Startupit jakavat mielipiteitä

41 %

Startupit eivät ole muuttaneet merkittävästi käytänteitä toimialalla

42 %

Startupit ovat muuttaneet merkittävästi käytänteitä toimialalla

Suunta

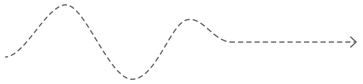
Yritykset hakevat aineellisilla investoinneillaan melko tasaisesti

40 % tehokkuuden lisäystä

sekä

39 % täysin uutta liiketoimintaa

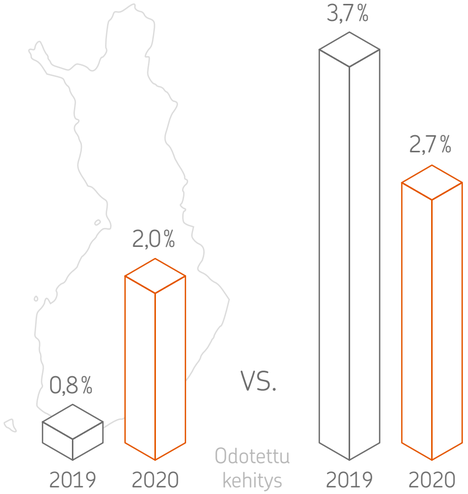
Yhä useampi haluaa aktiivisesti edistää toimialansa murrosta eli luovaa tuhoa

64 % 2018

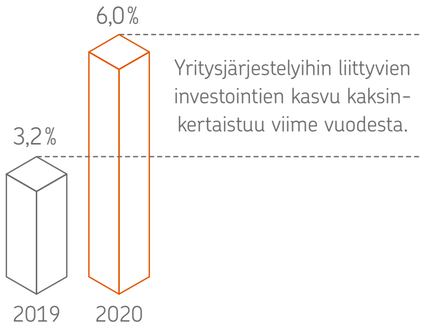
69 % 2019

Vaikka kasvunäkymät Suomessa hiipuvat, kotimainen alihankinta jatkaa kasvuaan.

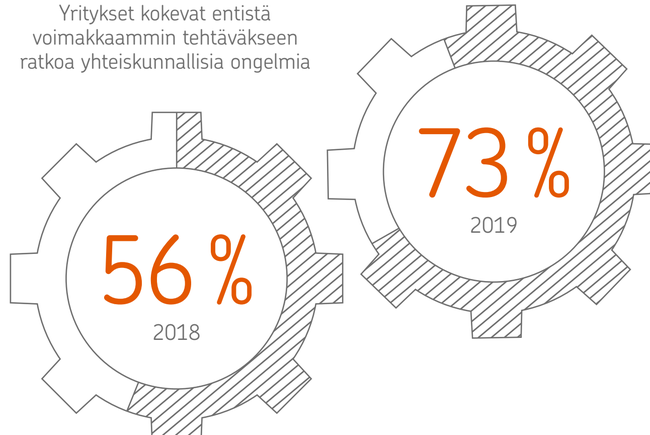
Suomessa

Ulkomailla

Yritysjärjestelyihin liittyvien investointien kasvu kaksinkertaistuu viime vuodesta.

Yritykset kokevat entistä voimakkaammin tehtäväkseen ratkoa yhteiskunnallisia ongelmia

Suuryritysten kuuluva ääni

OP Ryhmän ja Aalto-yliopiston tutkijoista koostuvan Nordic Institute of Business & Society -ajatushautomon yhteinen Suuryritystutkimus toteutettiin jo kahdeksatta kertaa. Tutkimuksen erityislaatuisuus perustuu siihen, että se tarjoaa joka vuosi kattavan ja edustavan näkymän siitä, mitä Suomen suurimpien työnantajien, investoijien ja veronmaksajien keskeisimmät päätöksentekijät ajattelevat talouden ja yhteiskunnan tilasta.

Loppuvuodesta 2019 toteutettuun tarkasteluun osallistui 141 Suomessa toimivaa suuryritystä. Vastaajajoukko kattoi 56 prosenttia tutkimuksen kohderyhmään kuuluvista liikevaihdoltaan Suomen 250 suurimmasta yrityksestä. Tutkimukseen vastasi peräti 200 ylimmän johdon edustajaa. Heistä runsas kolmannes oli toimitusjohtajia, varatoimitusjohtajia tai rahoitusjohtajia. Osallistuneiden johtajien ja yritysten määrä oli nyt korkeimmillaan koko Suuryritystutkimuksen historiassa.

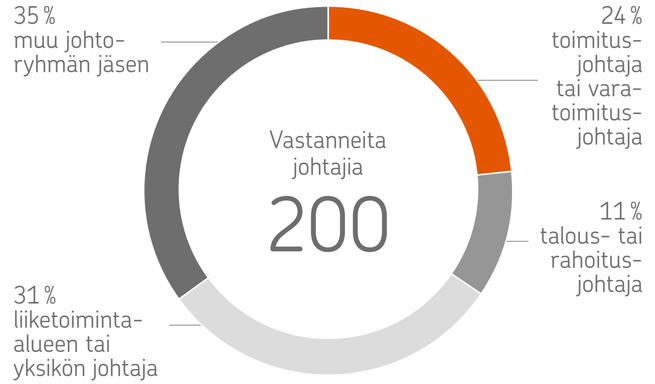
Suuryritystutkimuksen vakiintuneesta asemasta kertoo myös se, että vastanneiden yritysten määrä on kasvanut lähes kolmanneksella muutaman viime vuoden aikana. Tutkimuksen kohderyhmä – Suomen suurimpien yritysten kiireisimmät päätöksentekijät – huomioiden vastausaste on huomattavan korkea.

> Koolla on merkitystä. Oli sitten kyse veroeuroista tai työpaikoista, Suomen menestys riippuu olennaisesti suuryritysten kyvystä menestyä.”
>
> Emilia Kullas
> Johtaja
> Elinkeinoelämän valtuuskunta

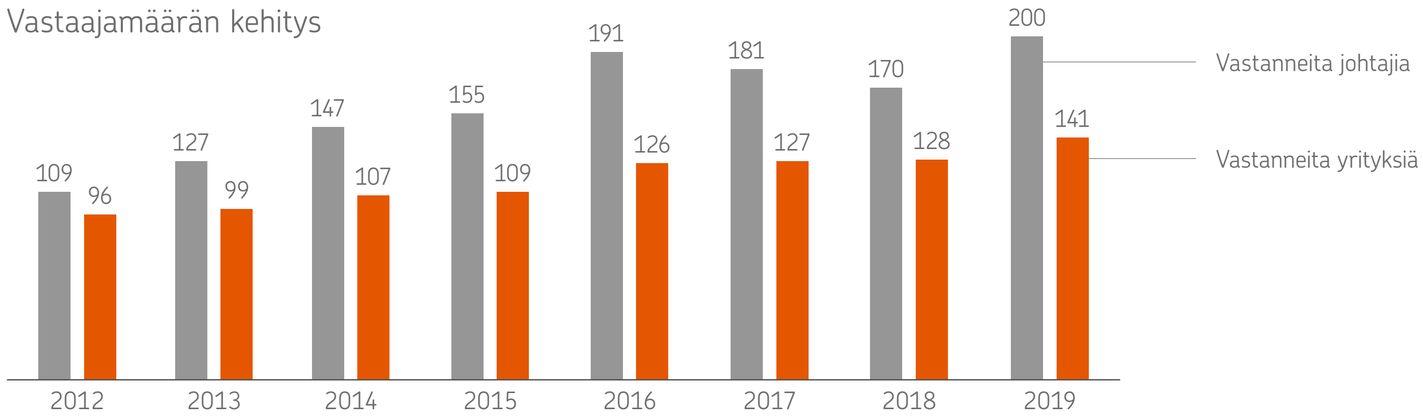
Yritystaso

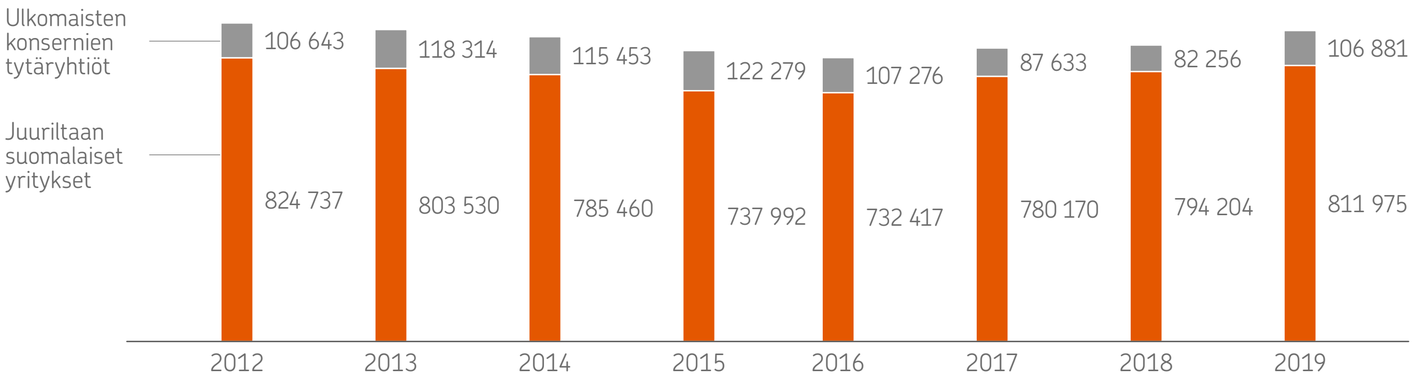
Henkilötaso

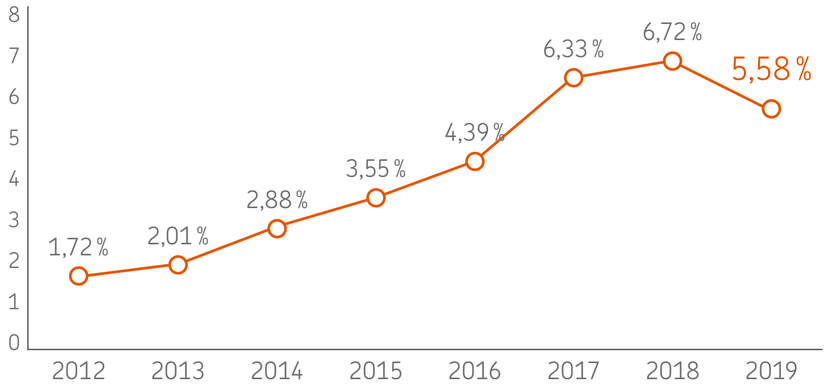
Vastaajamäärän kehitys

Kumulatiivinen henkilöstömäärä*

Suuryritysten kumulatiivinen nettotulos*

* Viimeisin vahvistettu tilinpäätös

Tutkimukseen osallistuneista suuryrityksistä pääosa, 78 prosenttia, pitää Suomea pääkonttorinsa kotipaikkana. Vastaajayritykset ovat lisäksi hieman kohderyhmän keskiarvoa suurempia. Vastaajayritykset kattavat noin 60 prosenttia kaikkien kohderyhmään kuuluvien yritysten yhteenlasketusta liikevaihdosta.

Suomen 250 suurinta yritystä ovat kasvaneet viimeisten vuosien aikana vakuuttavasti. Niiden rooli sekä työllisyyden että talouskasvun ajureina on ratkaiseva. Vuoden 2018 aikana Suomen 250 suurinta yritystä kasvattivat liikevaihtoaan keskimäärin 4,7 prosenttia. Kasvutahti on vaimentunut 0,51 prosenttiyksikköä edelliseen vuoteen verrattuna. Samalla suuryritysten työllistävä vaikutus lisääntyi entisestään. Vuoden 2018 aikana työntekijämäärä kasvoi 4,8 prosenttia, kun vuotta aiemmin kasvu oli yhden prosentin tasolla. Tämä tarkoittaa pienenkin maan mittakaavassa kymmeniä tuhansia työpaikkoja.

Suuryritysten tuloskunto on kuitenkin hiipunut selvästi. Keskimääräinen nettotulos laski 5,58 prosentin tasolle – pudotusta vuodentakaiseen oli peräti 1,14 prosenttiyksikköä. Tappiollisia yrityksiä on aiempaa useampia ja huippukorkeita kannattavuuslukuja raportoivia harvempia. Kohderyhmän yritysten nettotuloksen mediaani laski edellisvuodesta puoli miljoonaa euroa.

Tulevaisuudenuskoa vaimea jakso ei sentään ole rapauttanut. Pääosa vastanneista suuryrityksistä uskoo itseensä, toimialaansa ja asiakkaisiinsa. Vastaukset ilmentävät suomalaista sisua kliseeseen asti.

”Pitkän nousujohteisen kehityksen jälkeen suuryritysten keskimääräinen tulostaso on kääntynyt laskuun. Tämä on ymmärrettävästi johtamassa tietynlaiseen järkiintymisvaiheeseen ja tehokkuuskeskeisyyteen.”

Pekka Mattila
Professori
Aalto-yliopiston kauppakorkeakoulu

Tässä raportissa prosenttiluvut on pyöristetty kokonaisluvuiksi. Pyöristysten vuoksi esitetyt luvut eivät yhteen laskettuina välttämättä täsmää kokonaismäärän kanssa.

Taistelutahtoa ja tulevaisuudenuskoa

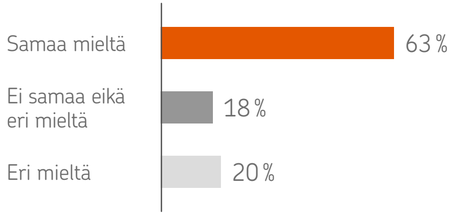
Valmiina tuuleen ja tihkusateeseen

Viime vuosien mielenkiintoisimpiin tuloksiin lukeutuvat suuryritysten johtajien arviot toimintaympäristöstä. Euroalueen yhtenäisyyden heikkeneminen ja Yhdistyneen Kuningaskunnan todennäköinen ero Euroopan Unionista eli Brexit korostuvat uhkina.

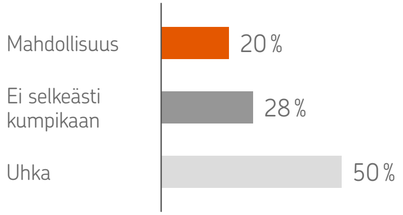
Ykkössija uhkissa lankeaa kuitenkin Yhdysvaltain johdon kauppapoliittiselle toiminnalle. Peräti 63 prosenttia vastanneista suuryrityksistä arvioi, että Trumpin hallinnon toiminta on lisännyt epävarmuutta toimintaympäristössä. Puolet vastaajista kokee sen selkeäksi uhkaksi omalle yritykselleen.

Kaikki riskit eivät suinkaan ole tuontitavaraa. Melkein puolet vastaajista kokee euroalueen yhtenäisyyden heikkenemisen uhkana. Vaikutus strategiseen päätöksentekoon on kuitenkin maltillinen. Alle kaksikymmentä prosenttia vastaajayrityksistä arvioi, että yhtenäisyyden heikkeneminen on vaikuttanut heidän strategisiin painotuksiinsa. Yhtä tyynesti vastaajat suhtautuvat Brexitin mahdollisuuteen: vain viidennes vastaajayrityksistä on muuttanut strategisia painopistealueitaan saarivaltiota kohtaavan epävarmuuden keskellä.

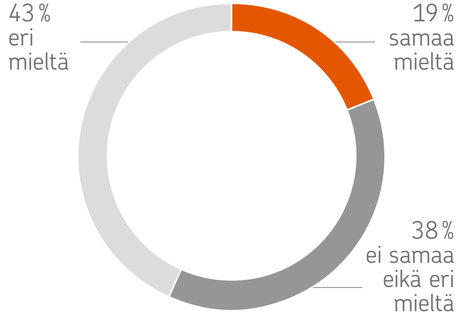
Yhdysvaltain johdon kauppapoliittinen toiminta on lisännyt epävarmuutta yrityksemme liiketoimintaympäristössä

Miten Yhdysvaltain johdon kauppapoliittinen toiminta näyttäytyy yrityksille

Euroalueen yleisen yhtenäisyyden mahdollinen heikkeneminen on muuttanut strategisia painotuksiamme

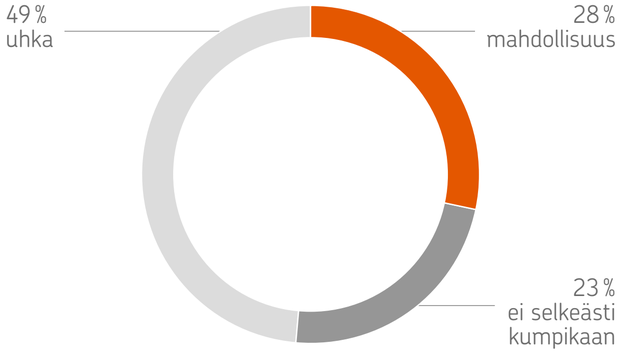
Venäjän tilanteen kehitys näyttäytyy vastauksissa edelleen uhkana. Asetelma on jo niin sementoitunut ja tuttu, ettei sillä ole enää merkittävää vaikutusta suuryritysten päätöksentekoon. Vastanneista yrityksistä peräti kolme neljästä uskoi, että Venäjän tilanteen viimeaikainen kehittyminen vaikuttaa heidän strategiaansa enintään neutraalisti.

Venäjää, Brexitiä tai euroalueen murenemista suurempi mörkö suomalaisille suuryrityksille löytyy lopulta kotipiiristä. Vastanneista yrityksistä miltei puolet kokee Suomen poliittisen johtamisen uhkana omalle toiminnalleen. Lisäksi kaksi kolmesta vastaajayrityksestä kuvaa, että Suomen poliittiseen johtamiseen liittyy heidän yrityksensä näkökulmasta epävarmuustekijöitä.

Vielä suurempana uhkana vastanneille suuryrityksille esiintyy vain Yhdysvaltain presidentti Trump ja hänkin vain kapealla marginaalilla.

Havainto ei selity edes sillä, että hiipuneet ja samalla epävarmat talousnäkymät painaisivat yritysjohtajien mieltä. Vastanneista yrityksistä miltei kuusikymmentä prosenttia myönsi, että Suomen kansantaloutta on tällä hetkellä haastavaa ennustaa. Samalla sumeat tulevaisuuden näkymät koki uhkaksi kuitenkin vain 35 prosenttia vastaajista. Yli seitsemänkymmentä prosenttia vastaajayrityksistä arvioi omalta osaltaan valmistautuneensa hyvin mahdollisesti pitkäänkin matalan kasvun aikaan. Yli neljäkymmentä prosenttia uskoo hitaan kasvun ajan jopa suosivan heitä.

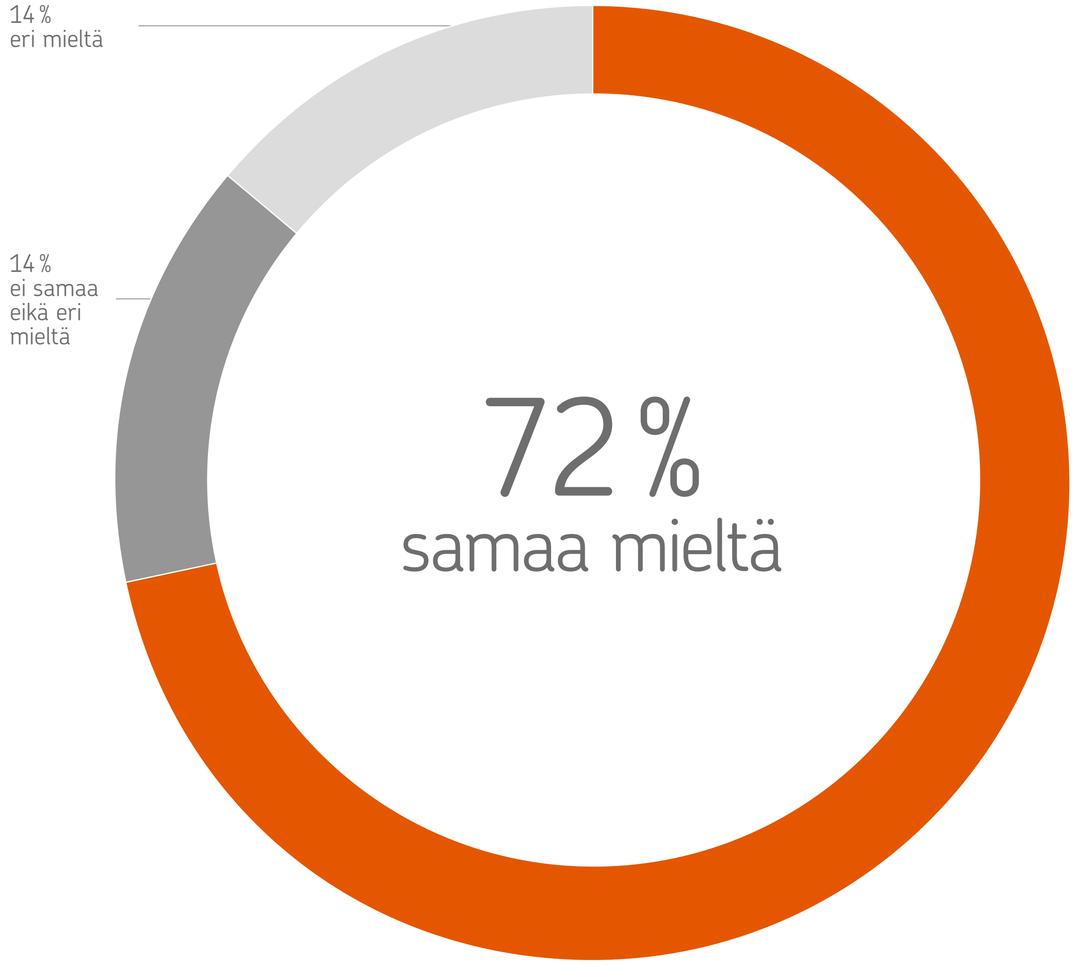
Miten Suomen poliittisen johdon toiminta näyttäytyy yrityksille

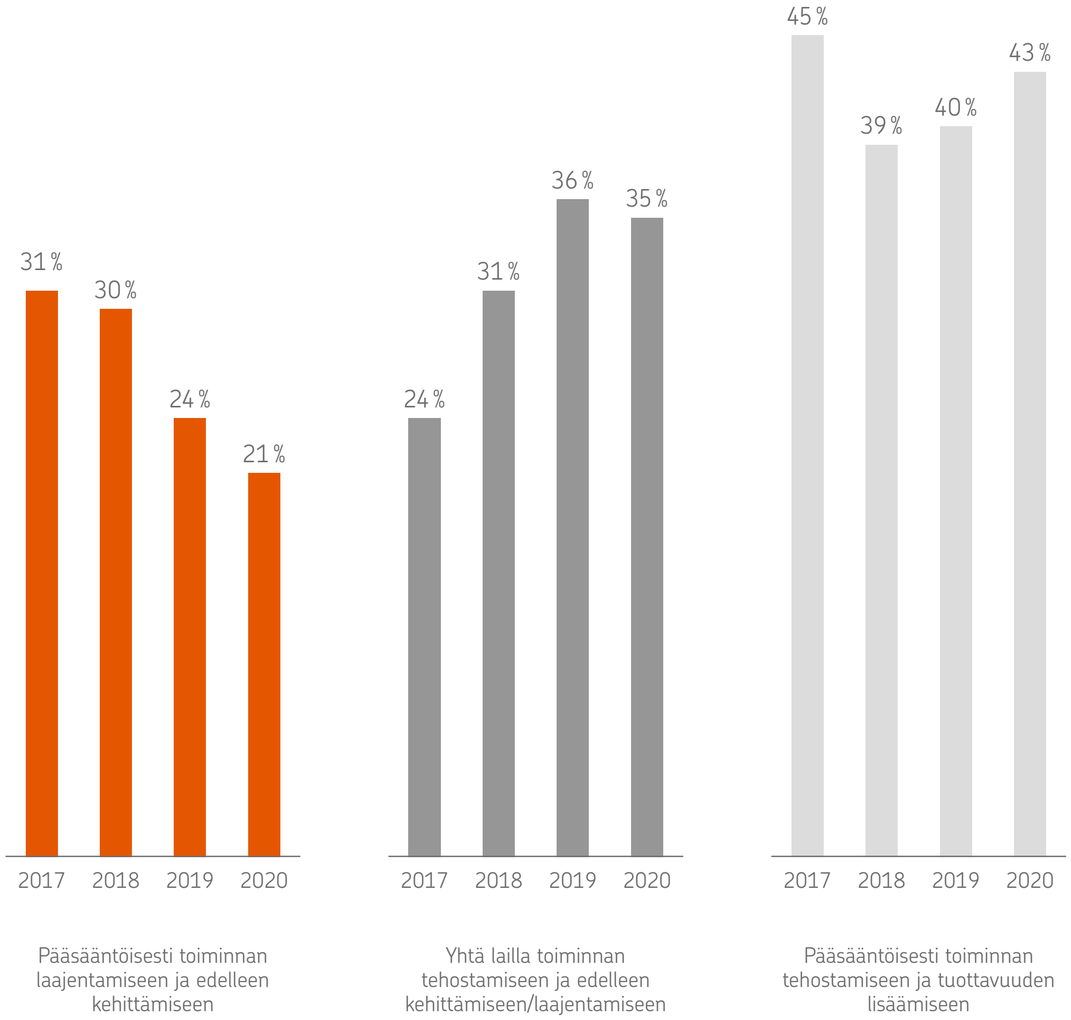
”Maailmantaloudessa on meneillään huonoin vuosi sitten finanssikriisin. Yritysjohtajat ovat panneet firmansa kuntoon. Ne ovat valmiita kohtaamaan hyvät ja huonot uutiset.”

Risto E. J. Penttilä
Toimitusjohtaja
Nordic West Office

Yrityksemme on valmistautunut pitkäaikaiseen matalan kasvun aikaan

Suuryritysten strategiset valinnat

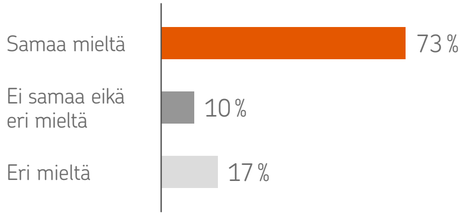
”Etenemme johdonmukaisesti tuotteidemme kilpailukyvyn ja henkilöstömme osaamisen kehittämisessä sekä kannattavan kasvun varmistamisessa.”

Pasi Laine
Toimitusjohtaja
Valmet

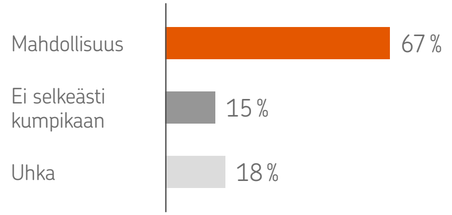
Vastaajayritysten enemmistö on kääntänyt kuitenkin tavoitteitaan liiketoimintansa laajentamisesta olemassa olevan tehostamiseen. Vain viidennes vastaajista arvioi, että heidän yrityksensä keskittyy vuonna 2020 ennen kaikkea kasvuun ja laajenemiseen, kun taas peräti 43 prosenttia luonnehti tuottavuuden kehittämistä ja toiminnan tehostamista päätavoitteekseen. Viime vuoden tutkimuksessa vastaavat luvut olivat 24 % ja 40 %, sekä sitä aiempana vuonna 30 % ja 39 %. Trendi on siis varsin selvä: suuryritykset siirtyvät puolustusasemiin.

Toimialamurrokset ja uusien toimijoiden lisääntyvä rooli nähdään monessa suuryrityksessä myönteisesti. Vastanneista suuryrityksistä miltei kolme neljästä koki, että heidän toimialansa liiketoimintalogiikka on teknologisen kehityksen vuoksi murroksessa. Peräti 67 prosenttia piti kehitystä kuitenkin itselleen mahdollisuutena.

Toimialamme liiketoimintalogiikka on murroksessa teknologisen kehityksen vuoksi

Miten toimialojen liiketoimintalogiikan murros näyttäytyy yrityksille

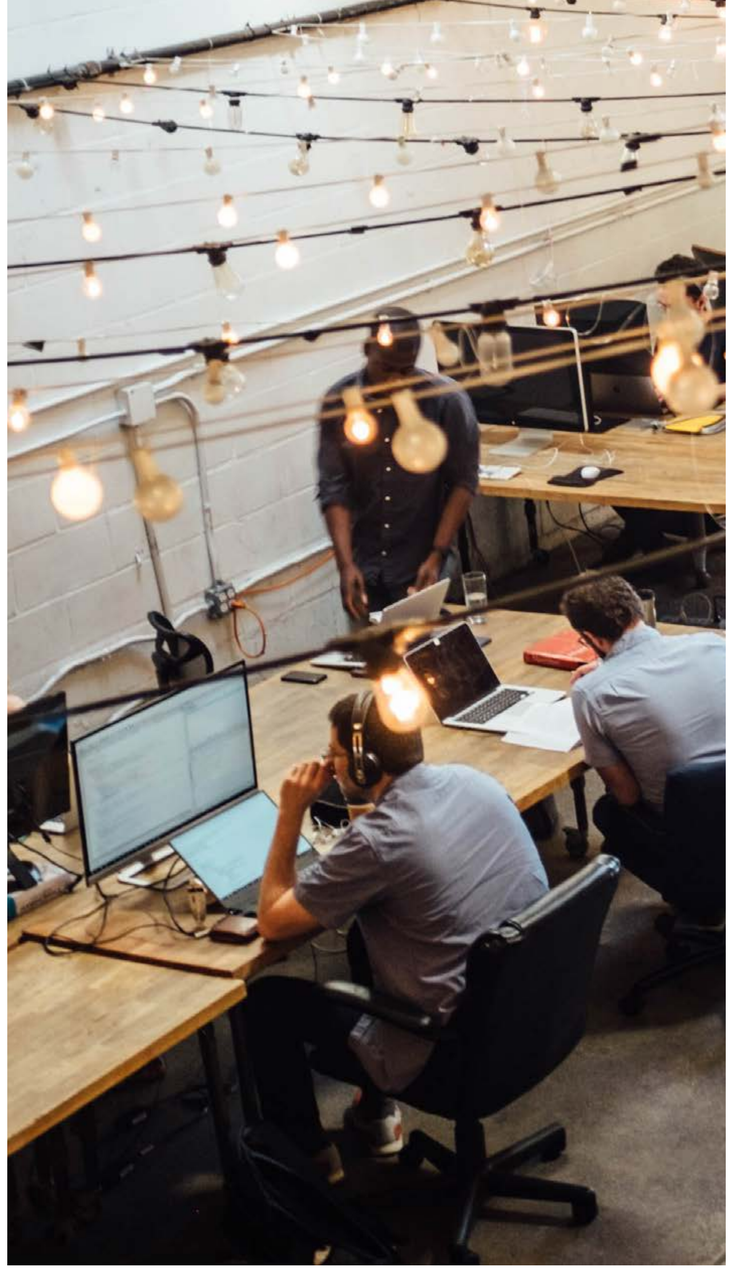

Peräti 41 prosenttia vastanneista yrityksistä arvioi, että startupit ovat muuttaneet käytänteitä heidän toimialallaan merkittävästi. Toisaalta päinvastoin ajatteli yhtä moni. Miltei kaksikymmentä prosenttia asettui neutraalille kannalle. Tutkimukseen osallistuneista suuryrityksistä useampi kuin kaksi viidestä arvioi, että startupien kasvavan roolin olevan itselleen mahdollisuus.

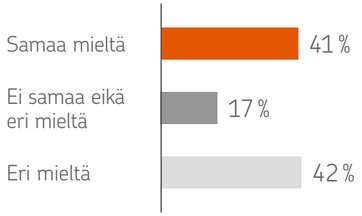
Toimialamurroksissa ja uudenlaisen kilpailun rakentuessa menestys keskittyy usein tietyille arvoketjun toimijoille. Vastanneille suuryrityksille tämä ei kuitenkaan näyttäydy päällimmäisenä huolena. Yli kuusikymmentä prosenttia vastaajista uskoo, että menestys heidän yrityksensä arvoketjussa on keskittymässä yhä harvemmille toimijoille. Uhkaksi ilmiön koki kuitenkin vain 25 prosenttia. Yli puolet vastaajista luonnehti asetelmaa mahdollisuudeksi.

”Yhteistyö start-upien kanssa haastaa suuryrityksen ajattelumalleja ja aikakäsitteitä, innostaa henkilökuntaa ja parhaassa tapauksessa johtaa uusiin ratkaisuihin tai tuotteisiin.”

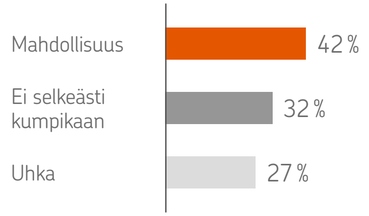
Kati ter Horst
Johtaja, Paper-divisioona
Stora Enso

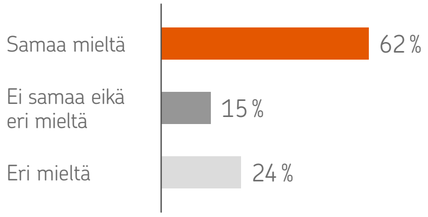
Startupien kasvava rooli on muuttanut merkittävästi käytänteitä toimialallamme

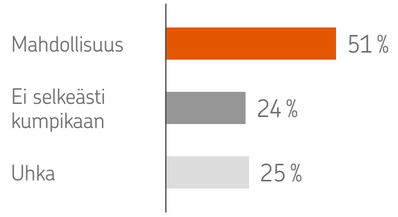
Miten startupien kasvavan roolin vaikutukset näyttäytyvät yrityksille

Liiketoimintamme arvoketjussa menestys keskittyy yhä harvemmille toimijoille

Miten menestyksen keskittyminen arvoketjuissa näyttäytyy yrityksille

71 %

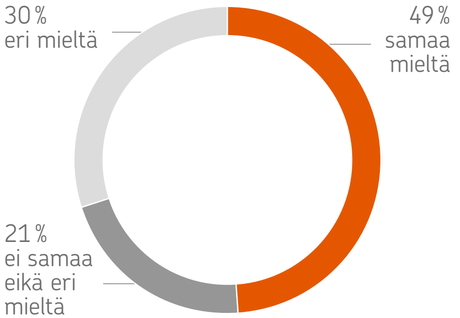
vastanneista johtajista luottaa siihen, että heillä yrityksenä on riittävä osaaminen tulevaisuuden teknologiavalintoja ajatellen.

Tutkimukseen vastanneilla suuryrityksillä on huomiota herättävän vahva usko tulevaisuuteen, jossa teknologisilla valinnoilla on entistä suurempia vaikutuksia. Vastaajat arvioivat, että heidän organisaatioistaan löytyy riittävä osaaminen ja itsevarmuus tulevaisuuden teknologiavalintoja ajatellen. He myös vakuuttivat kykyään tehdä valtavirrasta poikkeavia ratkaisuja. Vastaajista yli seitsemänkymmentä prosenttia luotti yrityksensä osaamiseen tulevaisuuden teknologiavalinnoissa. Epävarmuutta teknologisia valintoja kohtaan koki puolestaan 49 prosenttia. Lisäksi peräti neljä viidestä vastaajayrityksestä vakuutti uskaltavansa poiketa tarvittaessa valtavirran teknologiaratkaisuista.

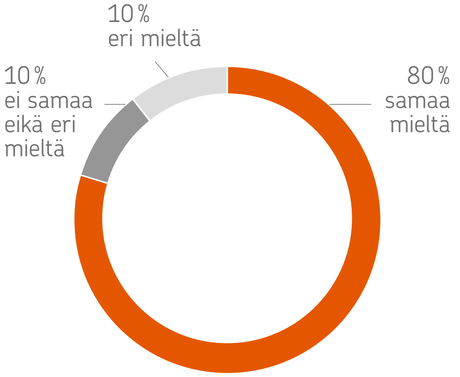
”Kaiken tekemisemme keskiössä on ensiluokkainen asiakaskokemus, ja tässä näen, että digitaalisuus ja teknologia tukevat vahvasti Stockmannia ja palvelukokonaisuuttamme.”

Jari Latvanen
Toimitusjohtaja
Stockmann

Tulevaisuuden tärkeisiin teknologiavalintoihin liittyy yrityksessämme paljon epävarmuutta

Yrityksemme uskaltaa tarvittaessa poiketa valtavirran ratkaisuista tärkeissä teknologiavalinnoissa

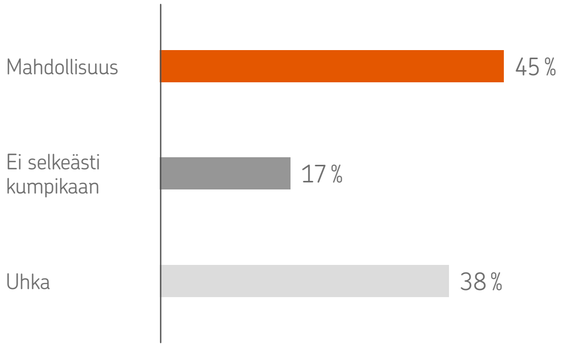

Osaamisen varmistaminen on kuitenkin kiihtyvä kamppailu. Tutkimuksen vastaajayrityksistä 90 prosenttia arvioi, että heidän toimialallaan työnantajien kesken käydään kovaa taistelua erikoisosaajista. Moni uskoi kuitenkin selviävänsä kisassa voittajana: vastaajayrityksistä 48 prosenttia arvioi, että kisa osaajista on heille itseasiassa mahdollisuus. Toisaalta 40 prosenttia koki asetelman itselleen uhkaksi. Tämä kysymysalue olikin nyt raportoidun Suuryritystutkimuksen eniten mielipiteitä jakanut kohta. Varsin harva vastaaja otti neutraalin kannan. Hyvällä tekijällä tarkoitetaan vahvaa ammattitaitoa edustavaa henkilöstöä, kun taas erikoisosaajan määritelmä liittyy vaikeasti löydettävään ja rekrytoitavaan tietyn alueen syväosaamiseen.

”Yhä useammalla alalla kilpailun ensimmäinen rintama ei ole enää asiakkaissa vaan henkilöstössä. Tämä ilmenee muissakin kyselyissä, joissa neuvotteluvallan koetaan siirtyneen työnantajalta työntekijälle.”

Pekka Mattila
Professori
Aalto-yliopiston kauppakorkeakoulu

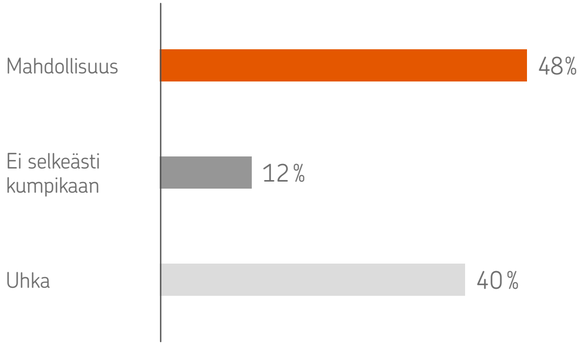
Miten työnantajien taistelu hyvistä tekijöistä näyttäytyy yrityksille

85 %

kokee, että työnantajien kesken käydään kovaa taistelua hyvistä tekijöistä.

Miten työnantajien taistelu erikoisosaajista näyttäytyy yrityksille

90 %

kokee, että työnantajien kesken käydään kovaa taistelua erikoisosaajista.

Johtopäätökset

Jännitteet ja kuohunta politiikan näyttämöillä välittyvät tänä vuonna myös tutkimuksen vastauksissa. Huomiota kiinnittää se, että euroalueen yhtenäisyyden hiipuminen, Brexit tai Venäjän pattitilanne lännen kanssa ei ole vastanneille suuryrityksillä yhtä suuri uhka kuin Suomen oma poliittinen johtaminen. Vain presidentti Trumpin hallinnon kauppapoliittinen toiminta ja siitä johtuva epävarmuus vastauksissa menee hienoisesti tämän edelle. Huojunta pääkonttorimaan toimintaympäristön ennakoitavuudessa valvottaa öisin myös kansainvälisimmissä suurkonserneissa.

Päälöydökset

- Yli 70 % vastanneista yrityksistä arvioi valmistautuneensa hyvin pitkäänkin matalan kasvun aikaan.
- 43 % kertoo tuottavuuden kehittämisen ja toiminnan tehostamisen olevan yrityksen päätavoite vuonna 2020.
- 62 % uskoo menestyksen yrityksensä arvoketjussa keskittyvän yhä harvemmille toimijoille. Mahdollisuutena tämän näkee jopa 51 %.
- 71 % uskoo, että heillä on vähintään riittävä osaamistaso tulevaisuuden teknologiavalintoihin liittyen.

Tulevaisuusinvestointeja pitkään peliin

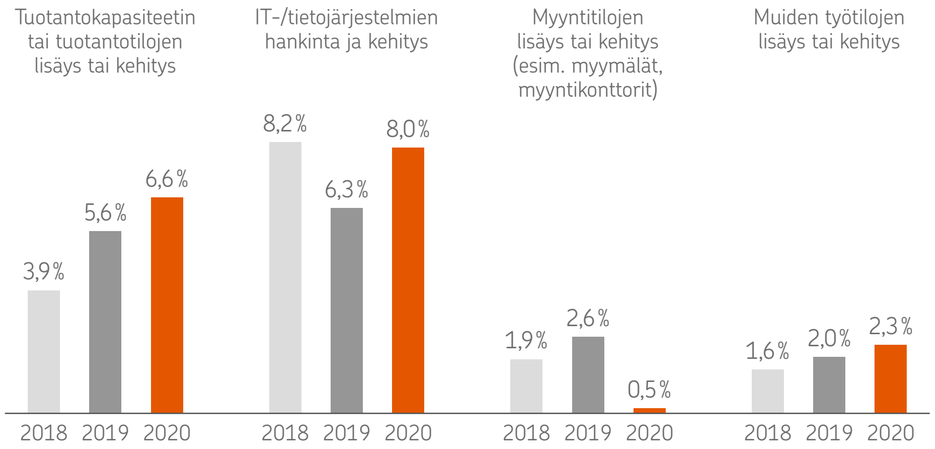

Investoinneilla kasvukuntoon

Suuryritysten aineellisten investointien kasvunäkymät ovat lupaavia sekä Suomen että koko euroalueen osalta. Tutkimukseen vastanneet suuryritykset odottavat tuotantokapasiteetin tai tuotantotilojen kasvavan voimakkaasti vuoden 2020 aikana. Sama koskee myös ICT-panostuksia. Aiempia vuosia rohkeammat panostukset tuotantokapasiteetin kasvattamiseen kertovat pohjimmiltaan suuryritysten vahvasta luottamuksesta pitkän aikavälin kysyntään.

Tuotantoinvestointien kasvu tuo samalla turvaa suuryritysten laajalle alihankintaverkostolle. Toisaalta investointien lisäys fyysisiin myyntitiloihin on käytännössä pysähtymässä verrattuna edellisvuoteen. Luonteva selitys löytyy kaupan alan digitalisoitumisesta, ja reaktiota voi pitää jopa viivästettynä.

Arvioitu aineellisten investointien suhteellinen muutos

”Nesteen uusiutuvan dieselin kasvunäkymiä alkaneelle vuosikymmenelle tukee mm. maantie- ja lentoliikenteen hiilidioksidipäästöjen vähentämisen tavoitteet. Kysynnän tyydyttäminen vaatiikin merkittäviä investointeja globaaliin arvoketjuumme.”

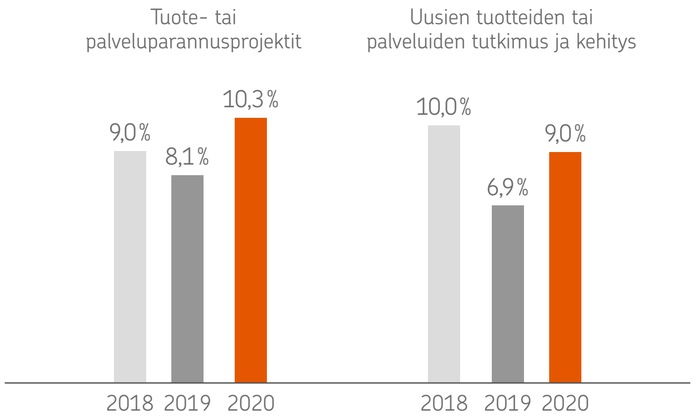
Jyrki Mäki-Kala
Talous- ja rahoitusjohtaja
Neste

Kiinnostavaa on, että tutkimukseen vastanneet suuryritykset uskovat aineettomien investointien kasvavan kautta linjan. Aineettomien investointien osalta suuryritykset odottavat lisäpanostusta niin tuotekehityksen kuin myyntitoiminnan osalta. Lieneekö epävarman suhdanteen kannustamaa, mutta piikki näkyy varsinkin myynti-investoinneissa. Vastaajat ennakoivat digitalisaatioon kohdentuvien investointien kasvavan kaikkein eniten, miltei viisitoista prosenttia. Digitalisointipanosten suhteelliset kasvuluvut ovat olleet jo useana peräkkäisenä vuotena huomattavan suuria.

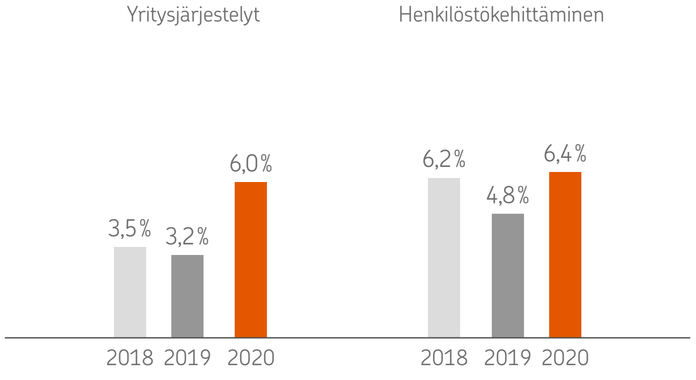
Vastanneet suuryritykset ennakoivat kasvattavansa investointejaan vuonna 2020 merkittävästi myös yritysjärjestelyihin. Tämä edustaa rohkeutta ja näkemyksellisyyttä toimintaympäristössä, jonka lukeminen koetaan vaikeaksi. Toimialajärjestelyt ja konsolidaatiot ovat toisaalta tyypillinen tapa vastata tulospaineisiin hiipuvassa suhdanteessa, josta kaikki eivät selviä voittajina.

Myös henkilöstön kehittäminen säilyy vastaajayritysten panostusten kasvualueena. Digitalisaation tunnistetaan vaativan myös uudenlaisia kyvykkyyksiä. Lisäksi kyberturvallisuus- sekä tekoälyratkaisujen hankintaan ja kehitykseen suunnattujen investointien ennakoidaan kasvavan.

Arvioitu aineettomien investointien suhteellinen muutos

Arvioitu muiden aineettomien investointien suhteellinen muutos

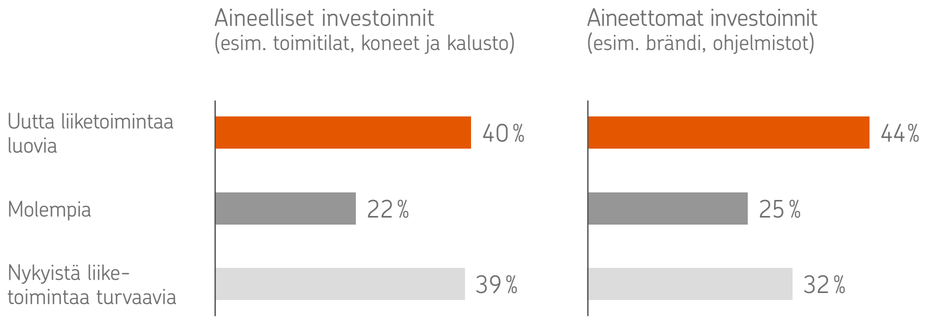

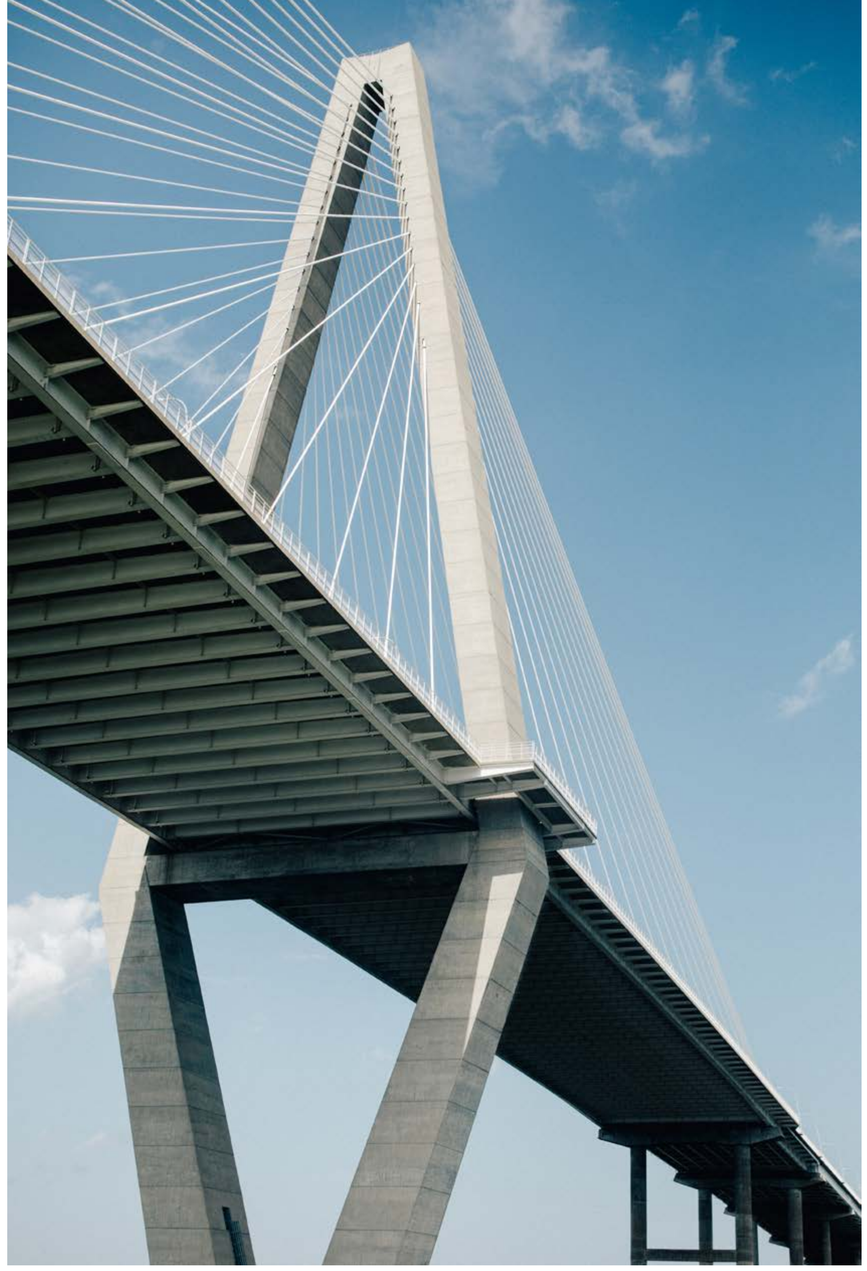

Vastausten perusteella investoinneilla tähdätään sekä turvaamaan nykyistä toimintaa että luomaan täysin uutta liiketoimintaa. Varsinkin aineettomilla investoinneilla haetaan korostuneesti kasvua. Aineellisilla investoinneilla tähdätään liki yhtä usein nykyisen toiminnan turvaamiseen kuin uuden liiketoiminnan luomiseen. Miltei 40 prosenttia vastaajista luonnehti, että aineellisilla investoinneilla pyritään nykyisen toiminnan turvaamiseen. Uutta liiketoimintaa niillä tavoitteli yhtä moni. Aineettomilla investoinneilla kasvuun tähtäsi kuitenkin 44 prosenttia vastaajayrityksistä.

> ”Niillä aloilla, jotka kokevat trendinomaista laskua vanhassa ydinliiketoiminnassaan, tulevaisuusinvestoinnit korostuvat. Liiketoiminnalle rakennetaan määrätietoisesti uutta elämänlankaa.”
>
> Pekka Mattila
> Professori
> Aalto-yliopiston kauppakorkeakoulu

Missä määrin yrityksenne investoinnit ovat nykyisen liiketoiminnan jatkuvuutta turvaavia tai kokonaan uutta liiketoimintaa luovia?

Johtopäätökset

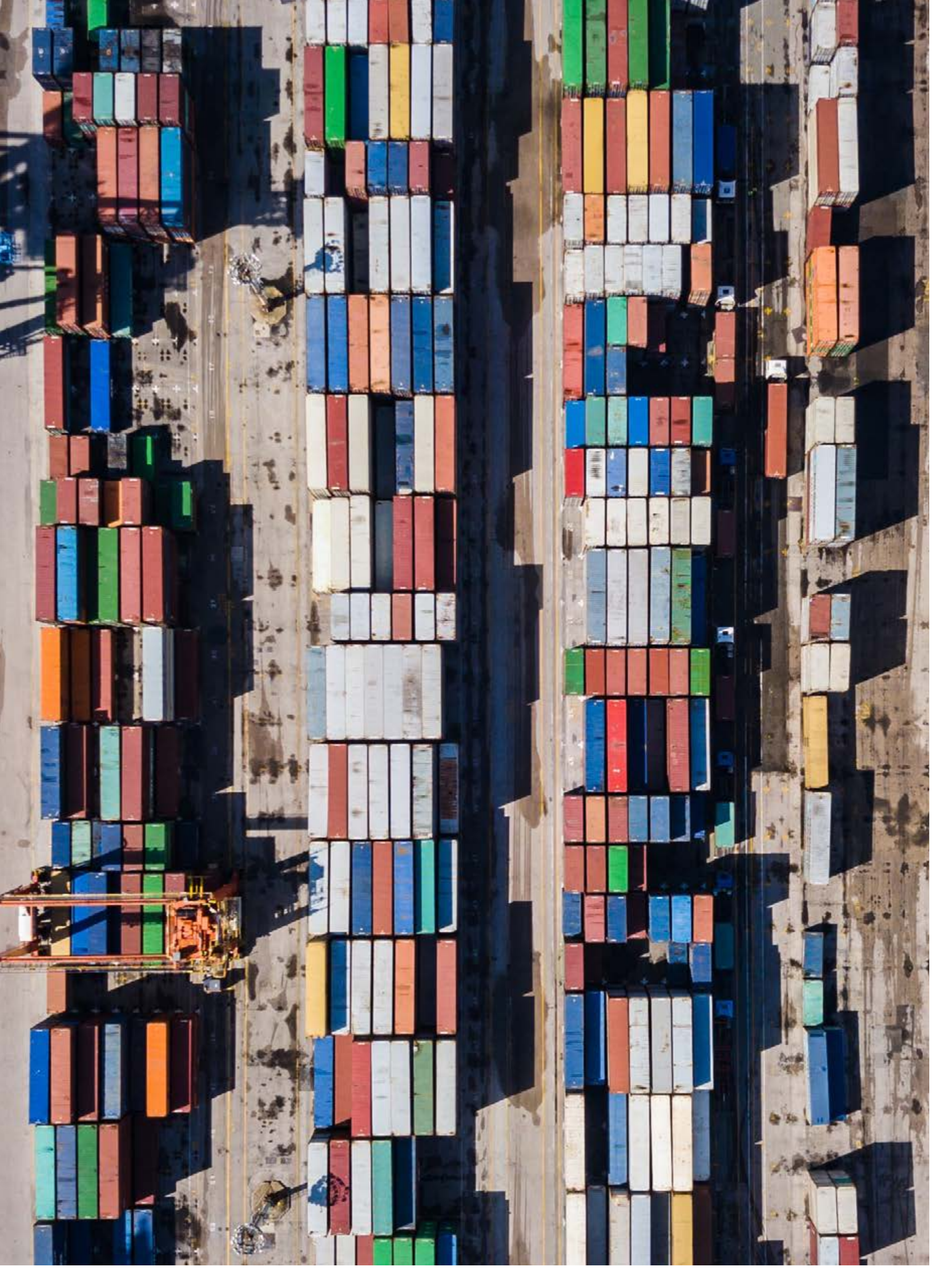
Uuden Suuryritystutkimuksen tulokset osoittavat, että epävarmasta taloustilanteesta ja sumuisista tulevaisuuden näkymistä huolimatta investointeja tullaan lisäämään edellisvuoteen nähden. Kasvu kasvulle jatkuu varsinkin digitalisaatioon ja teknologiaan sekä henkilöstön osaamisiin liittyvillä alueilla. Tämä on kokonaisuutena vahva viesti tulevaisuudenuskosta ja taistelutahdosta.

Päälöydökset

- Vuonna 2020 suuryrityksissä aiotaan panostaa ennätyksellisen paljon myyntitoimintaan.
- ICT-investointien odotetaan jälleen kasvavan edellistä vuotta voimakkaammin.
- Digitalisointipanostuksissa odotetaan miltei 15 % kasvua.
- Vastanneista yrityksistä 39 % turvaa aineellisilla investoinneilla nykyistä toimintaa. Uutta liiketoimintaa niillä hakee 40 % vastaajista.

Suuryritysten merkittävä jalanjälki Suomessa

Arvoketjun mittainen vaikutus

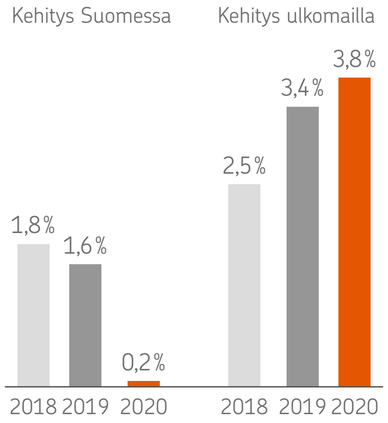
Uuden Suuryritystutkimuksen tulosten perusteella usko myynnin kasvuun kansainvälisillä markkinoilla on vahva. Vuodelle 2020 odotetaan jopa 3,8 prosentin kasvua kansainvälisillä markkinoilla, kun sama lukema aiempina vuosina on ollut 3,4 (2018) ja 2,5 prosenttia (2017).

Kysynnän kasvuodotus peilaa ennakointia työllistämisnäkymistä: henkilöstön määrän ulkomailla odotetaan kehittyvän lähes samaa tahtia kysynnän kanssa. Vastauksissa työllistämisen ennakoidaan vuonna 2020 lisääntyvän ulkomailla 3,6 prosentilla. Edellisvuoteen verrattuna kasvua on peräti 1,6 prosenttiyksikköä.

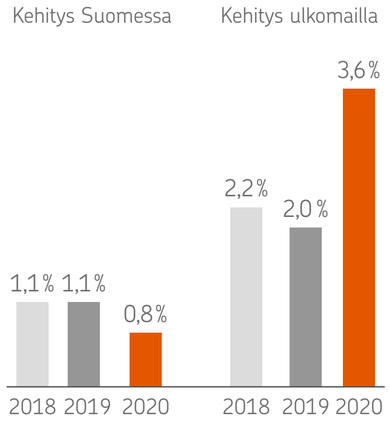
Sen sijaan Suomen kotimarkkinan kysyntä on vastausten perusteella jähmettynyt paikalleen. Kun vuodelle 2019 ennakoitiin vielä 1,6 prosentin kasvua, oli kasvuodotus vuodelle 2020 enää 0,2 prosenttia.

Samaan aikaan henkilöstömäärän kasvuodotus Suomessa on taittunut hienoisesti, mutta on edelleen positiivinen. Tämä kertoo osaltaan uskosta kysynnän myönteiseen kehittymiseen pitkällä aikavälillä. Hyvistä osaajista halutaan pitää kiinni.

Pääliiketoiminta-alueen kysynnän odotettu kehitys

Henkilöstön määrän kehitys

”Suomi on vientivetoinen markkina, ja monen suuryrityksen asiakkaat ovat muilla mantereilla. Siksi pienikin lisäys kotimaan työllistämisessä on merkillepantava myönteinen uutinen.”

Pekka Mattila
Professori
Aalto-yliopiston kauppakorkeakoulu

Suuryritysvaltainen Suomi menestyy myös vahvojen alihankintaketjujen kautta. Näiden tulosten valossa kehitys suosii kotimaata.

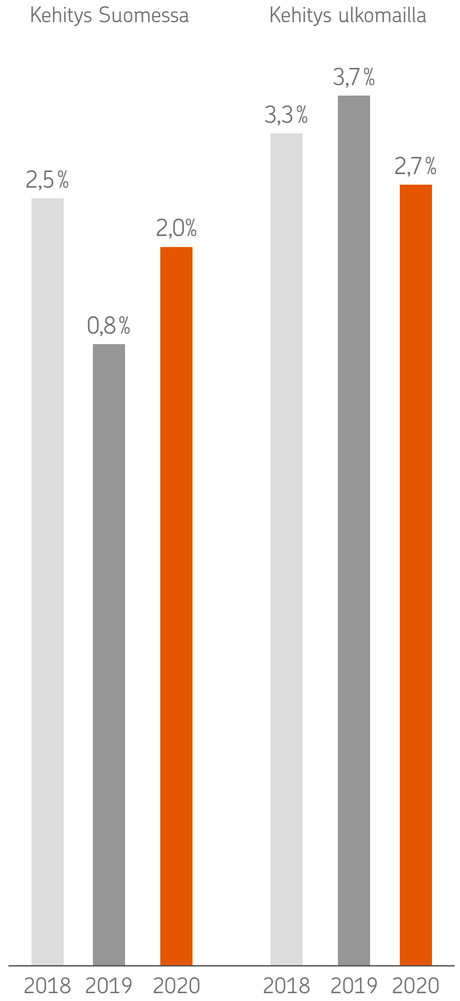
Vastausten perusteella alihankintaostojen määrän odotetaan lisääntyvän Suomessa noin kaksi prosenttia, mikä on peräti 1,2 prosenttiyksikköä enemmän kuin vuotta aiemmin. Suuryritysten luottamus suomalaisiin kumppaneihin näyttäytyy vahvana, vaikka markkina kasvaakin ensisijaisesti maailmalla.

Suuryritystutkimuksen vastausten perusteella investoinnit tuotantoon jatkavat selvästi kasvuaan. Useimmat vastanneet suuryritykset arvioivat, että tuotanto lisääntyy erityisesti Suomessa. Vastaajista 32 prosenttia odottaakin tuotannon lisääntyvän kotimaassa, 59 prosenttia sanoo sen pysyvän ennallaan ja vähennystä ennakoi vain 4 prosenttia.

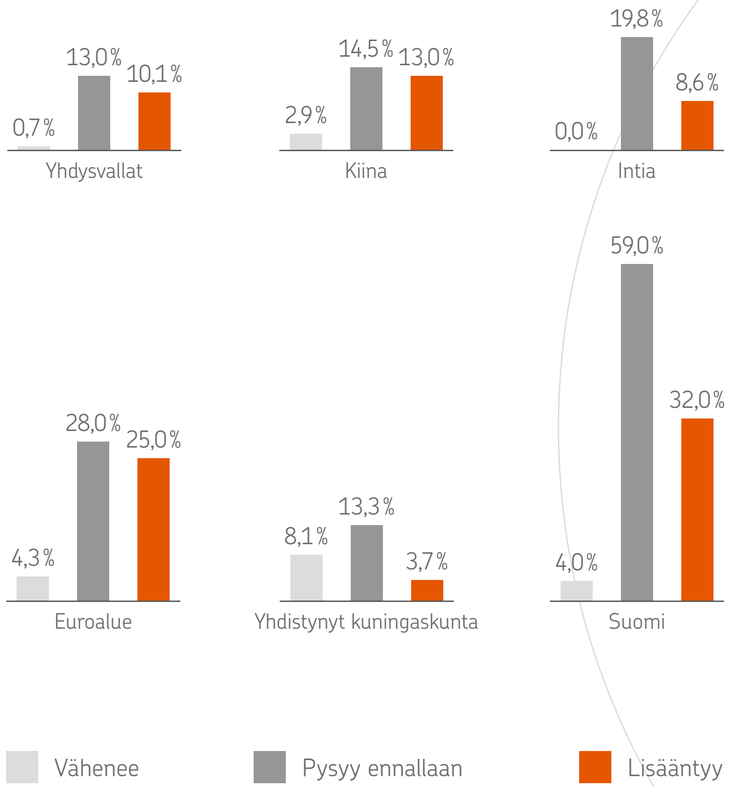
Ongelmistaan huolimatta myös euroalue koetaan kiinnostavana, sillä neljännes vastaajista odottaa tuotantonsa määrän euroalueella kasvavan. Samalla hieman alle kolmekymmentä prosenttia vastaajayrityksistä arvioi tuotantonsa euroalueella pysyvän ennallaan, ja vain 4 prosenttia ennakoi tuotantokapasiteettinsa supistuvan. Vetovoimaisiksi kohteiksi tuotannon sijoittumiselle koetaan myös Yhdysvallat, Kiina ja Intia.

Kiinnostavaa on, että Trumpin politiikan aiheuttamasta epävarmuudesta huolimatta vain yksi prosentti vastaajista odottaa tuotannon Yhdysvalloissa kehittyvän negatiivisesti ja jopa 10 prosenttia odottaa tuotannon Yhdysvalloissa kasvavan. Samoin jopa 23 prosenttia vastaajista uskoo myynnin ja asiakkuuksien lisääntyvän Yhdysvalloissa.

Alihankintaostojen odotettu kehitys

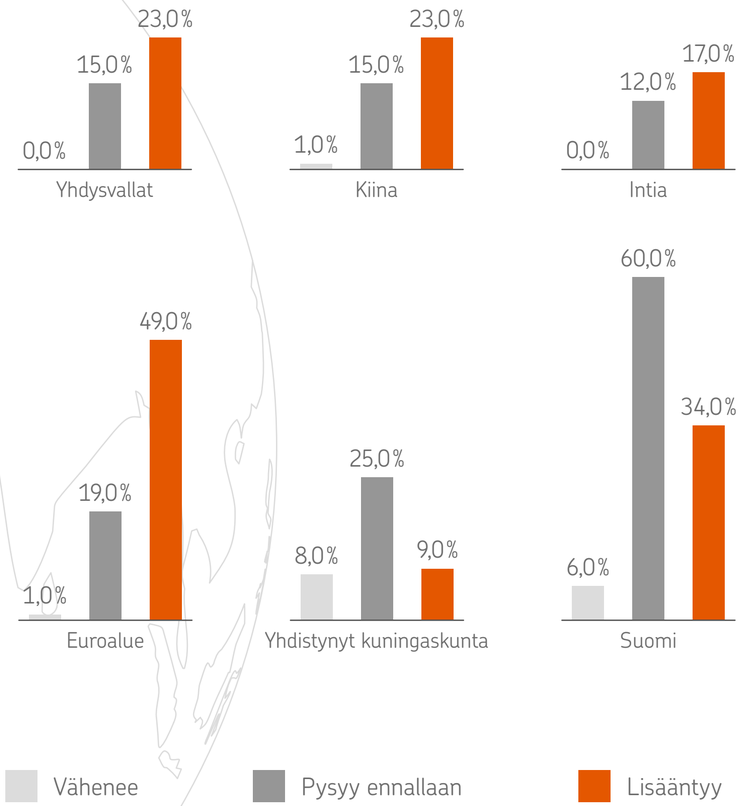

Tuotannon maantieteellisen sijoittumisen odotettu kehitys

Ilmoitetut prosenttiyksiköt eri muutosten suunnille eivät välttämättä ole yhteenlaskettuna sata, koska vastauksia ”ei relevantti” ei esitetä.

Myynnin ja asiakkuuksien maantieteellisen sijoittumisen odotettu kehitys

Ilmoitetut prosenttiyksiköt eri muutosten suunnille eivät välttämättä ole yhteenlaskettuna sata, koska vastauksia ”ei relevantti” ei esitetä.

Myynnin ja asiakkuuksien odotetaan lisääntyvän myös kotimaassa ja Euroopassa ensi vuonna. Huolimatta Suomen utuisista näkymistä kysynnän jonkinasteiseen kasvuun uskoo 34 prosenttia vastaajista. Vain 6 prosenttia arvioi myyntinsä vähenevän Suomessa. Vastaajista peräti 49 prosenttia uskoo myyntinsä kasvavan euroalueella ja 28 prosenttia muualla Euroopassa. Euroopan myönteisistä odotuksista poikkeuksen muodostaa Brexitin piinaama Iso-Britannia: odotukset ovat nollalinjalla, kun kasvajia on yhtä paljon kuin kutistujia.

Venäjän pakotteiden rasittama tilanne on vakiintunut ja odotukset ovat nyt realistisia. Liikevaihdon kasvuun alueella uskoo jopa 17 prosenttia vastaajista. Vain 3 prosenttia ennakoi sen laskevan. Lisäksi moni vastaajayrityksistä uskoo, että heidän yrityksensä myyntiluvut kasvavat Kiinassa, Intiassa ja muualla Aasiassa.

”Kysyntä ja tuotannon sijainti on joskus hajautettua toisistaan, mutta usein tuotanto sijoittuu sinne missä kysyntä on. Suomalaiset globaalit toimijat tekevät päätöksensä kokonaisuutta katsoen, ei kotimaa edellä. Kotimaahan investoidaan vain kun se on kilpailukykyistä ja tuottaa tavoitellun taloudellisen hyödyn. Suomi on maantieteellisesti kaukana monista päämarkkinoista.”

Jari Rosendahl
Toimitusjohtaja
Kemira

Johtopäätökset

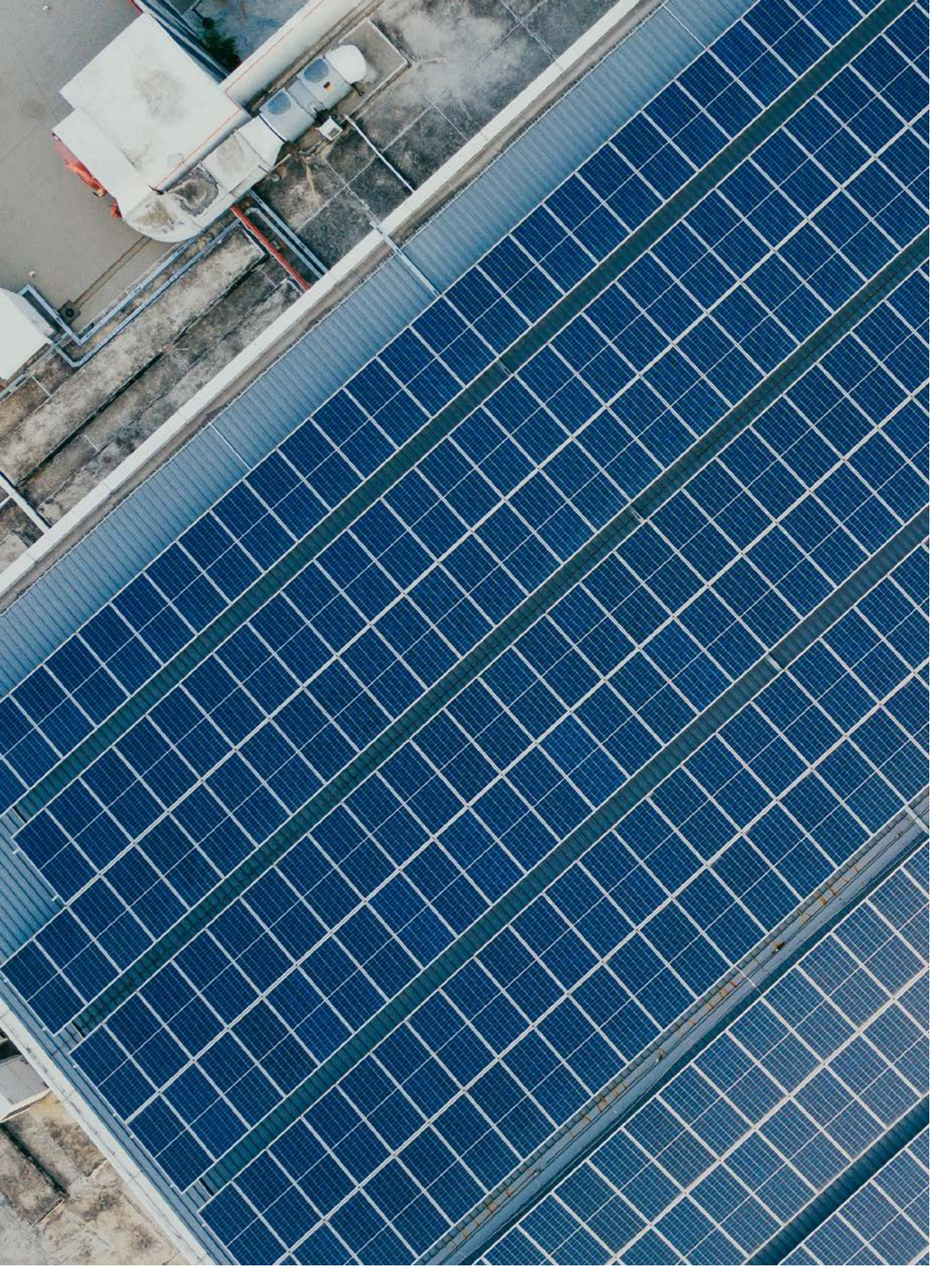
Vastausten perusteella kotipesässä Suomessa keskitytään nyt tuotannon optimointiin. Samalla vastanneet suuryritykset aikovat selkeästi lisätä kotimaista alihankintaa, joka auttaa tarttumaan kansainvälisen kysynnän kasvuun. Vastaajayritykset odottavat myös henkilöstömäärän lisääntyvän ja alihankintojen kasvun hieman taittuvan. Jatkossa tehdään enemmän itse ja ostetaan läheltä. Luottamus Suomeen tärkeänä lähtö- ja kohdemarkkinana on huomattavan vahva.

Päälöydökset

- Vuonna 2020 henkilöstön määrän uskotaan kasvavan ulkomailla 3,6 %. Odotus on 1,6 %-yksikköä korkeampi, kuin edellisvuonna.
- Henkilöstön määrän kasvun odotetaan taittuvan Suomessa vuonna 2020. Luvassa ei kuitenkaan ole vähennyksiä.
- Vastaajat odottavat myynnin kasvavan ulkomailla 3,8 % vuonna 2020. Aiempina vuosina kasvuodotus on ollut 3,4 % (syksy 2018) ja 2,5 % (syksy 2017).
- Pääliiketoiminta-alueen kysynnälle ei odoteta Suomessa kasvua. Kasvuodotus vuodelle 2020 on 0,2 %, kun se vuotta aiemmin oli 1,6 %.
- Vastaajista peräti 49 % ennakoi myynnin kasvavan euroalueella.

Suuryritysten paikka yhteiskunnassa

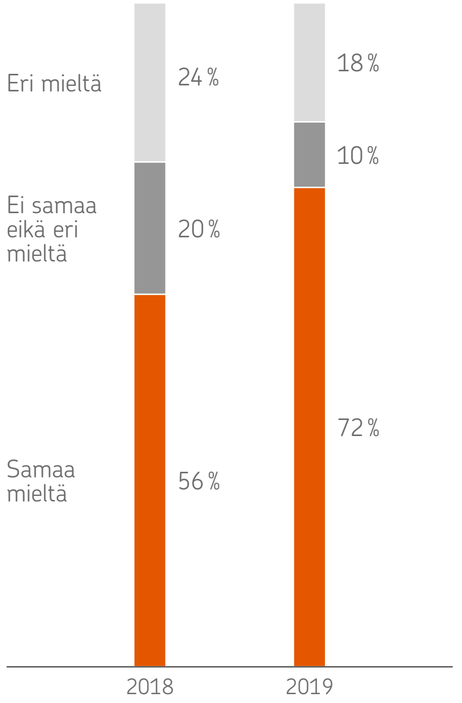
Kestävän liiketoimintamallin metsästys

Suuryritykset tiedostavat paikkansa yhteiskunnassa ja maailmassa. Kun syksyllä 2018 peräti 56 prosenttia vastaajayrityksistä koki tehtäväkseen polttavien yhteiskunnallisten ongelmien ratkaisemisen, syksyllä 2019 vakaumus oli jo 72 prosentin tasolla. Kuudentoista prosenttiyksikön harppaus yritysaktivismissa on erittäin merkittävä. Yli 90 prosenttia uskoo myös edelleen, että vastuullisuuden merkitys lisääntyy kilpailuetutekijänä.

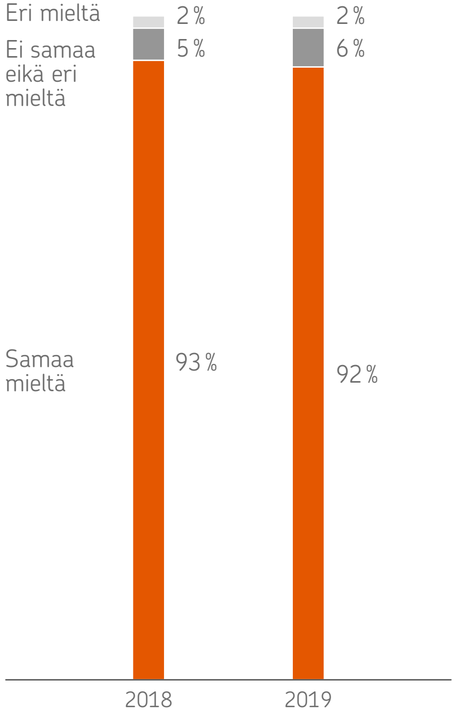
”Vastuullisuuden merkitys on muuttunut hyväntekeväisyydestä ja maineriskin hallinnasta strategiseksi mahdollisuudeksi. Vastuullisuus ei voi olla päälle liimattuja iskulauseita vaan sen tulee olla luonteva osa yrityksen ydinliiketoimintaa ja päivittäistä tekemistä. Yritykset, joissa vastuullisuus on strategian ja päätöksenteon ytimessä, säilyttävät kilpailukykynsä myös pidemmällä aikavälillä.”

Taru Uotila
Johtaja, lakiasiat ja kestävä kehitys
VR-Yhtymä

Yrityksemme tehtävänä on ratkaista polttavia yhteiskunnallisia ongelmia (esim. ympäristö- tai talouskysymykset)

Yrityksemme vastuullisuuteen (ympäristö, sosiaalinen, yhteiskunnallinen) liittyvät teot ovat kasvava kilpailuetutekijä

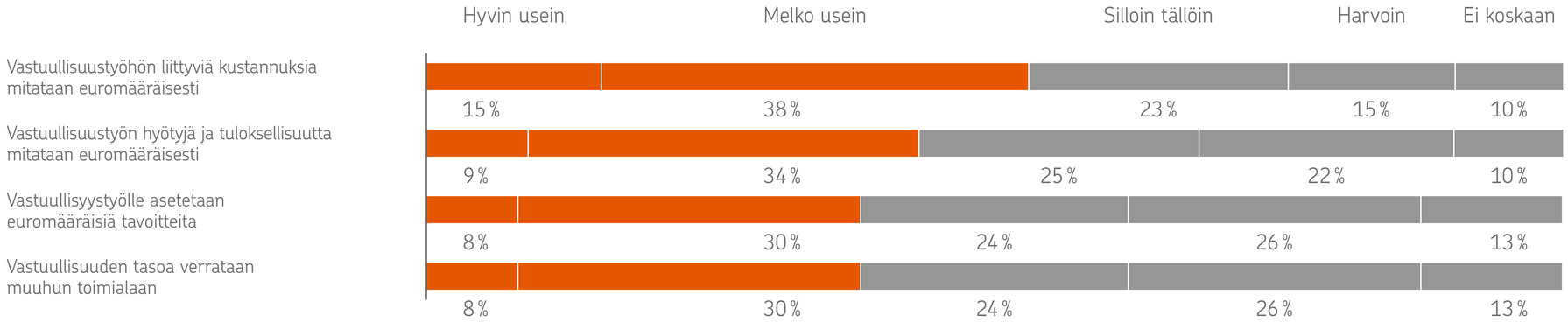
Vastuullisuustyön mittaamisessa vastaajayritykset kuitenkin vielä haparoivat. Taloudellisia panostuksia vastuullisuustyöhön mitataan euromääräisesti melko usein, mutta työlle asetettuja tavoitteita ei käännetä yhtä usein euroiksi. Lisäksi oman yrityksen vastuullisuuden tasoa ei juurikaan vertailla muuhun toimialaan.

Kiinnostavaa on se, että vastuullisuustyön eurotarkastelu ei – kenties paradoksaalisesti – yhdisty parempaan tulostasoon. Päinvastoin, tulokset osoittavat karusti, että vastuullisuutta euromääräisesti mittaavien yritysten keskimääräinen tuloksellisuus on huomattavasti alhaisempi kuin niiden, jotka eivät mittaamisesta piittaa. Yksi mahdollinen selitys on se, että erillisprojektien ja kampanjoiden kohdalla mittaaminen on helpompaa kuin asetelmassa, jossa vastuullisuus onkin liiketoimintamallin ytimessä. Tällöin sen uskottava eritteleminen on luonnollisesti vaikeaa.

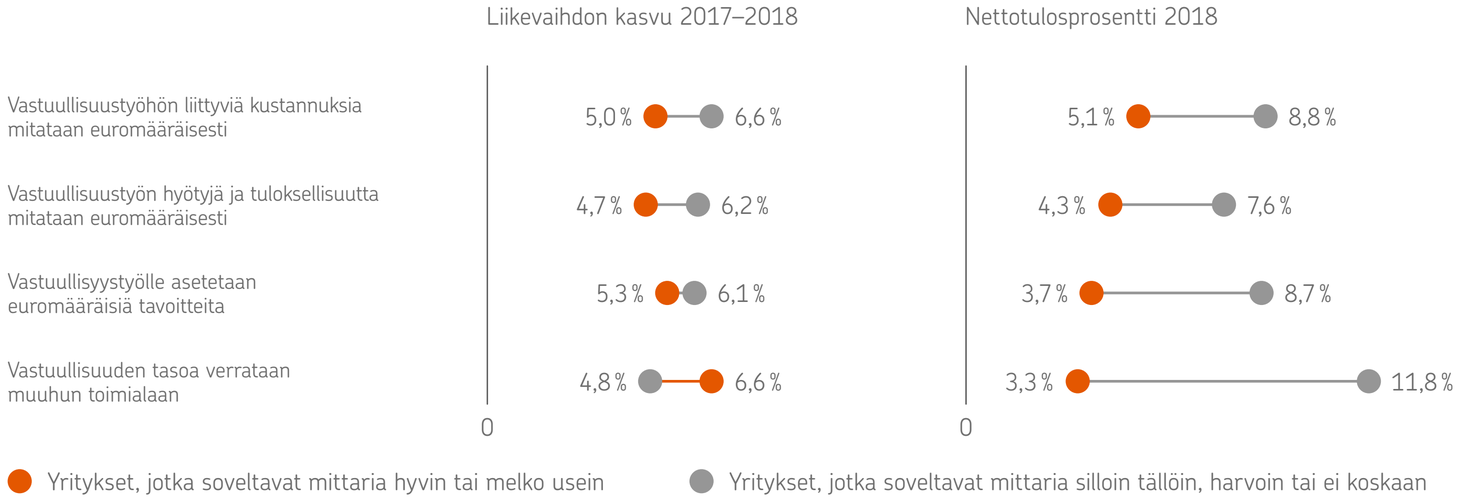
”Kiinteästi ydinliiketoimintaan yhdistettyä vastuullisuutta on hankala mitata erillisenä euromääräisesti, eikä sen mittaaminen välttämättä ole tarkoituksenmukaistakaan. Vastuullisuuden tason vertaaminen toimialan muihin yrityksiin sen sijaan olisi järkevää.”

Minna Halme
Professori
Aalto-yliopiston kauppakorkeakoulu

Vastuullisuuden euromääräinen mittaaminen

Näkyykö vastuullisuuden mittaaminen yritysten tuloksessa?

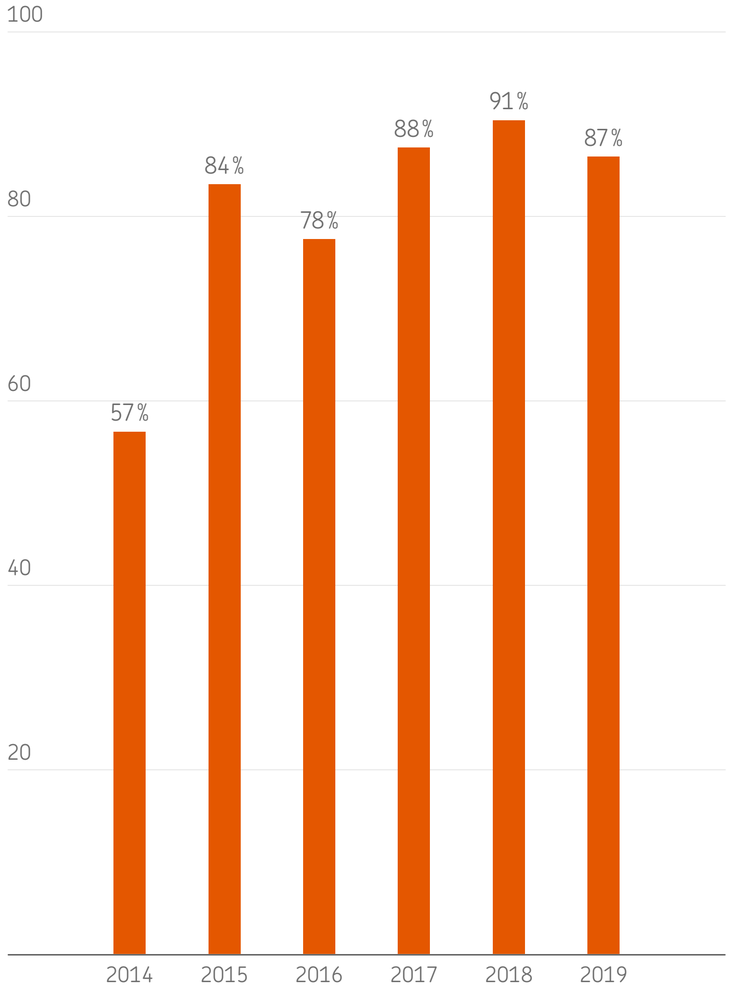

Tunnollisuus tietoturva-asioissa on vakiintunut korkealle tasolle. Piikki koettiin syksyllä 2018, kun jopa 91 prosenttia vastaajista koki tietoturvapuutteisiin liittyvät uhat merkittäviksi. Erityisen suurina tietoturvariskeinä vastaajat kokevat phishingin eli kalastelun sekä valeviestit, tietokantamurrot ja palvelunestohyökkäykset. Vastaajista 94 prosenttia vakuuttaa kuitenkin varautuneensa tietoturvaan ja kyberturvallisuuteen liittyviin riskeihin huolellisesti.

”Kyberuhkien jatkuva muuttuminen ja kehittyminen vaatii yritysjohdolta myös säännöllistä oman yrityksen tilan ja reagoimiskyvyn uudelleenarviointia. Yrityksissä on ryhdytty tekemään yhä enemmän kyberuhkien muotojen ennalta-arviointia sekä näiden skenaarioiden pohjalta toteutettavia simulaatioita ja harjoituksia, jotta todellisen tilanteen ilmetessä vastatoimenpiteet olisivat mahdollisemman tehokkaita ja nopeita.”

Juha Kivikoski
Johtaja, Yritysturvallisuus
F-Secure

Tietoturvaan liittyvät riskit koetaan edelleen hyvin merkittäviksi

94 %

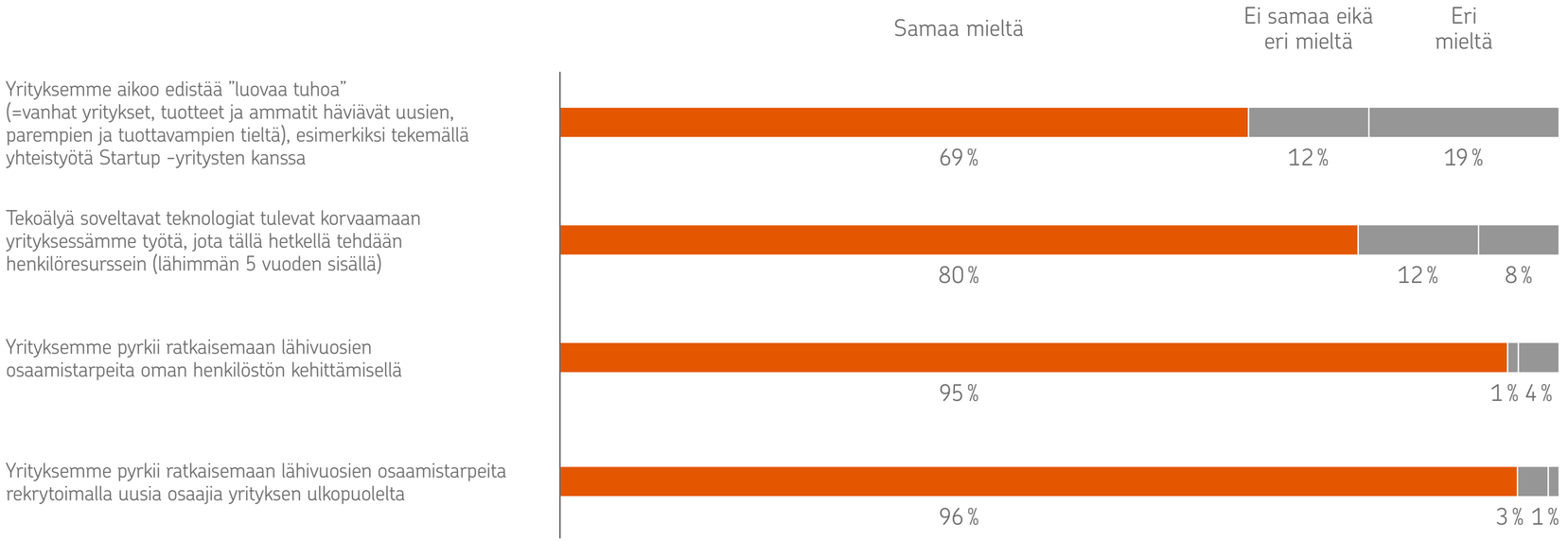
vastanneista sanoo olevansa varautunut tietoturvaan ja kyberturvallisuuteen liittyviin riskeihin.

Vastaajayritysten enemmistö haluaa toimia aloitteentekijänä toimialansa uudistumisessa. Luovan tuhon käsitteellä tarkoitetaan talouden ja toimialan rakenteiden uudistumista tavalla, jossa vanha väistyy uuden alta. Peräti 69 prosenttia vastaajayrityksistä haluaa edistää tätä kehitystä esimerkiksi hakeutumalla yhteistyöhön startup-yritysten kanssa.

Neljä viidestä vastaajayrityksestä uskoo tekoälyn korvaavan seuraavan viiden vuoden aikana nyt ihmisvoimin tehtävää työtä. Samalla peräti 95 prosenttia vastaajista pyrkii ratkaisemaan tulevia osaamistarpeita oman henkilöstön kehittämisellä ja 96 prosenttia rekrytoimalla uusia osaajia. Tämä viesti on työvoimapolitiikan kannalta varsin positiivinen ja peilaa omalta osaltaan yritysten uskoa tulevaan. Tuloksista voi myös päätellä, että huoli siitä, että tekoäly korvaisi kokonaan ihmistyövoiman, on ainakin toistaiseksi turha.

Haasteisiin vastataan panostamalla henkilöstöön ja rekrytointeihin

”Työympäristömme ja tapamme tehdä töitä digitalisoituivat.Haluamme hyödyntää teknologiakehityksen tarjoamat mahdollisuudet ja tukea henkilöstömme kykyä omaksua uusia ajattelutapoja, tekemisen malleja sekä osaamisalueita. Uuden teknologian kanssa ystävystymistä olemme viimeisen vuoden aikana tukeneet esimerkiksi mahdollistamalla koko henkilöstöllemme tekoälyn peruskoulutuksen verkkokurssin muodossa. Uudet osaajat ja kumppanit ovat keskeisessä roolissa rakentamassa tulevaisuuden palveluita asiakkaillemme.”

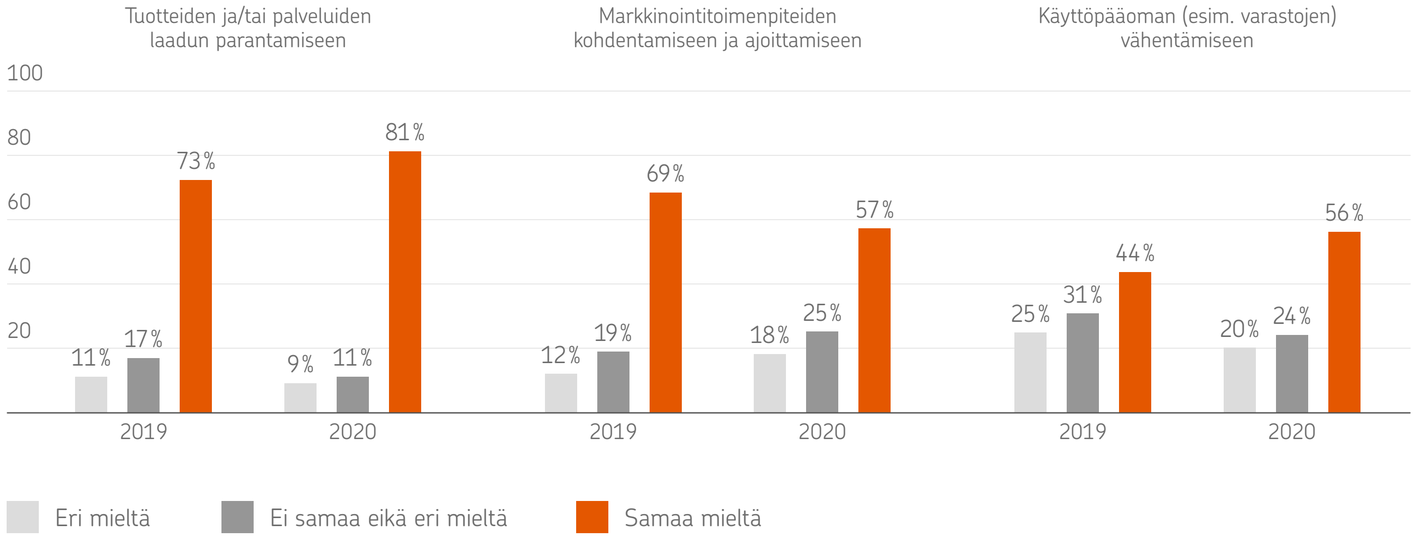
Hanna Reijonen
Johtaja, Henkilöstö
Posti

Vastausten perusteella suuryritykset kokevat luovansa eniten lisäarvoa tekoälysovelluksilla, jotka auttavat niin kutsutun big datan analysoinnissa ja tuotannon automatisoinnissa. Lisäksi sovelluksilla tähdätään asiakaskokemuksen parantamiseen, tuotteiden ja palveluiden laadun parantamiseen sekä kustannussäästöihin. Kuten uusien teknologioiden kohdalla usein käy, alkuinnostusta seuraa järkiintymisen vaihe. Erityisesti tämä näkyy nyt markkinointitoimenpiteiden kohdalla; tekoälyn rajoitukset asiakaskäyttäytymiseen vaikuttamisessa ymmärretään viime vuotta paremmin.

> Useat suuryritykset hyödyntävät jo nyt teköälyä ”rutiininomaisesti” osana perustoimintaa ja tuotekehitystä. Potentiaalia uuden liiketoiminnan kehittämiseen ja innovointiin on kuitenkin vielä runsaasti.”
>
> Tua Huomo
> Liiketoiminta-alueen johtaja
> VTT

Tekoälyn hyödyntämisen tavoitteet 2020

Vastaajayritykset ovat myös varsin vakuuttuneita ponnisteluistaan omien organisaatioidensa ketteröittämiseksi. Miltei 86 prosenttia vastaajista kertoi yrityksensä muuttaneen toimintaansa, jotta tekeminen olisi ketterämpää. Melkein 83 prosenttia vakuutti yrityksensä määrätietoisesti pyrkineen vähentämään organisaatiokerroksia, ja peräti 88 prosenttia uskoi yrityksensä systemaattisesti luoneen puitteita itseohjautuvalle tekemiselle. Tältä osin vastauksia voi pitää hieman yli-optimistisina.

”

Haluamisen, sanomisen ja tekemisen kuilu korostuu. Organisaatiopyramidi on kuitenkin yhä valtavirtaa. Joillekin organisaatioille se on edelleen myös paras väline skaalaetujen saavuttamiseen.”

Pekka Mattila
Professori
Aalto-yliopiston kauppakorkeakoulu

Arvioiden perusteella suuryrityksistä merkittävä osuus pyrkii ketteröittämään organisaatiotaan

86 %

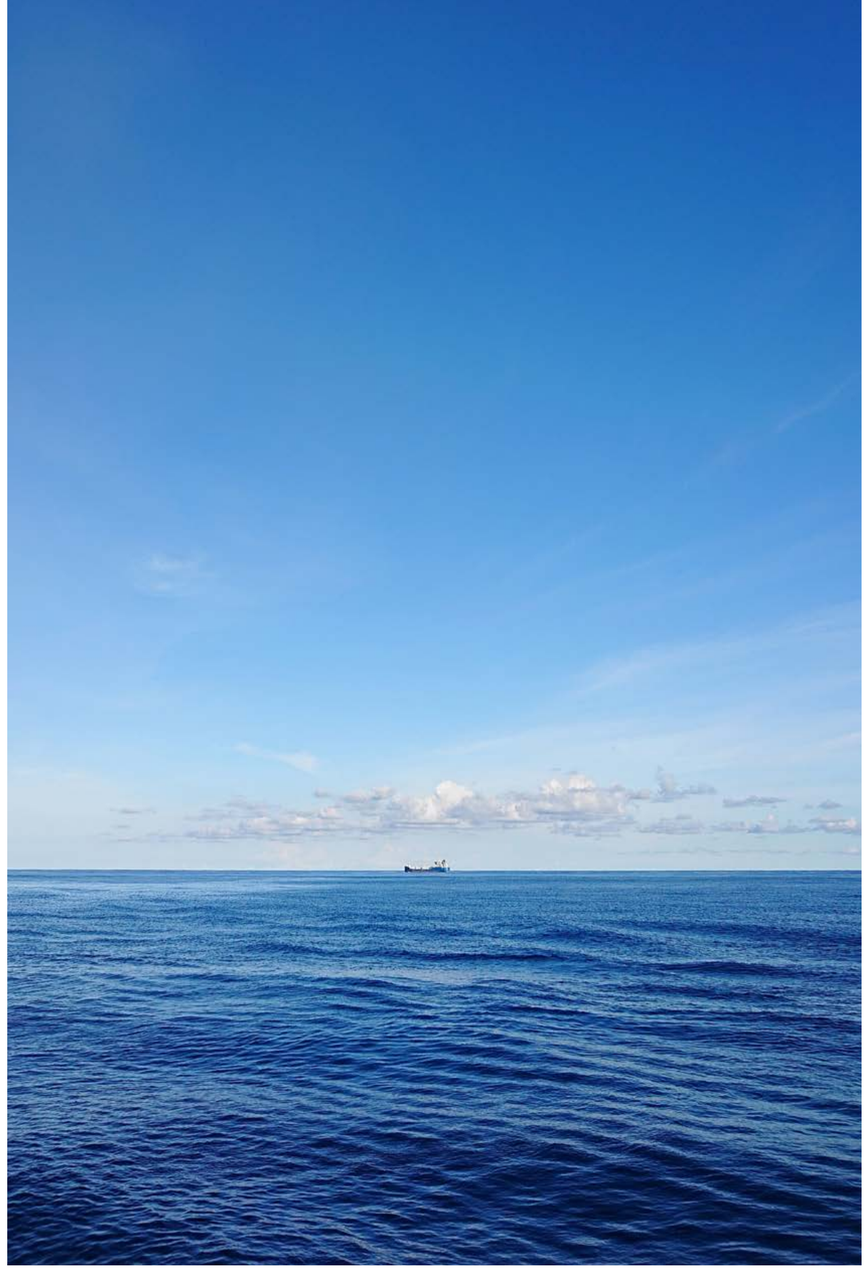
on määrätietoisesti muuttanut toimintaansa, jotta tekeminen olisi ketterämpää

83 %

on määrätietoisesti pyrkinyt vähentämään organisaatiokerroksia

88 %

on määrätietoisesti luonut puitteita itseohjautuvalle tekemiselle

Johtopäätökset

Suuryritysten vastuullisuus toteutuu useilla kentillä. Ne tunnistavat vaikutuksensa koko yhteiskunnassa ja haluavat olla aktiivinen osa ratkaisua, ei ongelmaa. Samalla suuryritykset haluavat kohdata omaan toimialaansa ja arvoketjuunsa liittyvät haasteet ja pyrkivät itse kuskin pukille. Sisäisesti tehostamis- ja ketteröittämistoimia tuetaan merkittävillä panostuksilla henkilöstön osaamisen kehittämiseen. Suuryritysten ja start-up-kentän lisääntyvä vuoropuhelu ruokkii osaltaan oppimista ja vahvistaa vaikuttavuutta.

Päälöydökset

- Vastanneista suuryrityksistä 72 % kokee tehtäväkseen ratkaista poltavia yhteiskunnallisia ongelmia. Vuotta aiemmin näin koki 56 %.
- Panostuksia vastuullisuustyöhön mitataan melko usein euromääräisesti, mutta taloudellisia tavoitteita asetetaan harvemmin.
- Vastaajista 94 % kertoo varautuneensa tietoturvaan ja kyberturvallisuuteen liittyviin riskeihin.
- 80 % uskoo tekoälyn korvaavan seuraavan viiden vuoden aikana nyt henkilöstöresurssein tehtävää työtä.
- 69 % haluaa edistää alansa murrosta esimerkiksi start-up -yhteistyön kautta.

Tutkimuksen toteutus

Nordic Institute of Business & Society NIBS

Pekka Mattila
Juho-Petteri Huhtala
Iiro Vaniala
Heidi Vittaniemi
Eve Haavisto

OP Ryhmä

Miltton

Raportin visuaalinen suunnittelu ja graafinen toteutus

© 2020 Mikko Nikkinen

Kansikuva
Stora Enso (sivut 14 ja 17)